ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂȚII

48

CLUBUL TEMERARILOR

ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂȚII

48
EDITURA TINERETULUI

Cavalerul libertății
Ada Orleanu

EDITURA TINERETULUI
București, 1968

Redactor: Georgeta Păsărin
Tehnoredactor: Gabriela Iliopolos
Copertă: Dumitru Ionescu
Digitalizare: EPUB

Capitolul I

VORBE DE TAINĂ

Pe la chindie, Stancu clopotarul își desprinse de pe frânghie mâinile lui mari, noduroase, și cu degete înțepenite, trase de pe muchia grinzii năframa de cânepă; și-o trecu peste fața lătăreață, țepoasă, înconjură gâtul scurt, năclăit de sudoare, o răsuci dinspre ceafă spre pieptul păros, sugrumând-o apoi sub cutele bărbiei. Ultimul dangăt se ostoi. Vibrația prelungă pluti unduitoare peste Curtea Domnească, apoi se stinse domol deasupra zăvoiului înțesat de ariniș și plute al râului Argeș. Năframa pieri în despicătura cămășii, ghemotoc, umflându-i sânul într-o parte.

Din clopotnița paraclisului se vedea întreaga așezare de dincolo, portița din zidul despărțitor era deschisă, acolo nu făcea de strajă niciun oștean. Intrarea cea mare a Curții Domnești se afla către mijloc, pe aceeași latură, în așa fel că în dreapta rămânea Casa Slujitorilor – ocrotită în spate de un perete înalt – și, departe, pe stânga, aproape vecină, Casa Domnească[1], în vitraliile căreia săgetau ultimele raze de soare, colorându-se în vișiniu, sineliu, galben portocaliu, între muchii de metal argintiu.

Stancu se pregătea să coboare când, dinspre deal, răsună deodată un dangăt gros, plin. Brațele lui vânjoase se întinseră fără vrere să-i răspundă Sânnicoarei, dar căzură ostenite de-a lungul trupului: trăseseră de frânghie, neîntrerupt, de la amiazi. Rămase pironit locului, ascultând ca vrăjit răsunetul cădelnițat, purtat de curent spre cursul apei. Porniră și alte dangăte mai subțiri, aproape vuitoare, din clopotnița Mitropoliei. O înviorare îi cuprinse trupul amorțit. Degetele înșfăcară deodată frânghia, ca niște gheare boante de răpitoare. Glasul capelei se înfrăți vioi, limpede, cu toate celelalte. Unduiri armonioase, îmbietoare, cuprinseră văzduhul. În înserarea blândei toamne, ce stăruia în ținuturile dintre muncele, un arcuș uriaș părea că atinsese dintr-o dată corzile unei viole, ale unui violoncel și ale unui contrabas.

Coborî din clopotniță amețit, cu pași șovăielnici, icnind pe fiecare

treaptă. Din când în când Mitropolia mai răspundea în grai de metal întrebărilor coborâte de pe deal:

„La mine se va strânge mâine întreaga suflare, adunată în Cetatea de Scaun, să cinstească precum se cuvine biruința Măriei Sale asupra Ildârâmului, craiul păgânătății“.

„La Sânnicoară au și poftit de ieri trimișii marilor crai și acești soli împărătești s-au simțit între zidurile noastre ca acasă...“

„Ca acasă, vezi bine“, mormăi Stancu, mergând aplecat de șale, târșit, rumegându-ți gândurile încâlcite.

Ocoli biserica pe o latură. Ferestrele altarului, ale naosului, închingate în șuvițe răsucite, înflorate de fier, vârâte în chenare dantelate de piatră, arătau întunecate.

În pronaos licări o lumină slabă. Clopotarul se îndreptă spre intrare. Găsi ușa dată la perete. Cuprinsul lăcașului se zărea ca într-o ceață alburie. Trecu pragul, bodogănind. Fața osoasă, bătrână, a călugărului Paisie, străfulgerată o clipă de lumina lumânării, pieri în întunericul rece. Stâlpii din mijloc, ce străjuiau mormintele lui Vlaicu Vodă și al Doamnei sale, Cherana, al lui Dan I, parcă veneau spre el. Pe întinderea lor netedă, voievozii erau zugrăviți în costume cavalerești de modă franțuzească, cu coroane înalte, bogate în nestemate pe capetele pletoase, cu hlamide atârnate de umeri.

— Stancule, n-ai plecat?

Fiecare cuvânt fu urmat de un bubuit înăbușit, pierdut spre bolțile de piatră, ca tunetul îndepărtat al unor nori de ploaie.

— Mă duc acuși, îngăimă, răsucindu-se cu tot trunchiul, ca lupul, Stancu, dar celălalt strigă la el. Numele, astfel rostit, vâjâi spre turle ca și cum tunetul atunci s-ar fi rostogolit amenințător.

— Dă-mi o mână de ajutor! Cară coșul cu flori de colo!

Îl găsi lângă strane: un coș mare, oval, de nuiele, încărcat cu trandafiri și o jerbă de tufănici.

— Îl trimisă Doamna Ana...

Aplecat într-o parte, cu un braț în jos și altul în sus, cu un picior proptit în lespedea lucie și altul rășchirat, Stancu părea o cumpănă trunchioasă de fântână. Apucă coșul de o margine și îl trânti pe șoldul mare ce se înfigea în trupul lui, ca un pilastru.

Florile răspândeau o mireasmă învăluitoare, aţâţătoare.

Călugărul rămase să rostuiască candela unui mormânt lăturalnic, mai apropiat de intrare. După ce o aprinse ceru lui Stancu buchetul alb, presărând tufănicile pe piatra de mormânt dăltuită.

— Nu-mi sta, omule, împarte trandafirii pe celelalte morminte! Așa sună porunca Doamnei Ana: albe pe lespedea Cavalerului Negru, tot la capul său și candela aprinsă. Uite că mă luai și eu după vorbele prostimii! Despre răposatul Radu Negru-Vodă grăiam, slăvitul soț al Doamnei Ana.

— Vorbele prostimii, vorbe cu tâlc!...

Rânjetul înecat al clopotarului i se păru călugărului necuviincios ca un sughiț.

— Aprinde o lumânare, să vezi mai bine!

Stancu se opri în spatele călugărului. De pe stâlpul ce străjuia mormântul lui Radu Negru-Vodă, îl privea cu ochi de cărbuni aprinși cavalerul cu negre plete, barbă neagră, tăiată ascuțit și mustață scurtă; negru îi era costumul, sugrumat la mijloc de cingătoarea cusută cu mărgăritare; negri și pantofii cu carâmbi scurți, cu botul lung, ascuțit și încovoiat ca vârful unei săbii. Albul strălucitor al râurilor de mărgăritare ce mărgineau răscroitura gâtului, a manșetelor, deschizătura pieptului și poalele tunicii, genuncherii, căputele pantofilor făceau negrul plușului și mai întunecat. Fața prelungă, delicată, cu nasul drept, frumos, cu sprâncenele subțiri, ca un arc deasupra pleoapelor, părea vie, gura adunată, roșie, gata să cuvânte, dar mai ales ochii! Ochii lui mari, adânciți în orbite! Cum mai ardeau sub dunga orbitoare a coroanei înstelate de rubine!

Scânteierea pietrelor împlântate în metal era oare pricina însuflețirii chipului? Stancu merse de-a-ndăratelea, iar genunchii lui părură a se frânge. Murmură cu evlavie:

— Așa-i plăcea Măriei Sale, Radu-Vodă, să umble în mijlocul norodului, înveșmântat în negru, fără podoabe...

— Ai dreptate, Stancule, se gătea numai la sărbători, de gura marilor dregători, sau când poposeau la Argeș trimișii curților crăiești. Nu din făloșenia sa, ci din a celorlalți, care prețuiesc omul după îmbrăcăminte! Ziceau boierii cum că Măria Sa umilește țara.

— Auzi vorbă!

Palma lată astupă gura largă a clopotarului, căscată a mirare.

— Tot din pricina asta a hotărât fiul său, Dan, să fie împodobit mort, cum n-a fost niciodată viu, cu tot ce se afla mai de preț în sipetele Casei Domnești. Nu l-au îngropat cum a dorit el, ca un oștean, cu cămașă venețiană de zale, cu armură și cu sabia lângă brațul drept.

Călugărul se întoarse spre umbra mătăhăloasă a clopotarului.

— Dar ne lungirăm la vorbă. Du-te de presară trandafirii: bobocii

pe lespedea lui Voislav, cum face Doamna. Le chibzuiește pe toate cum se cuvine, căci a murit tânăr, n-a cunoscut nici bucuriile, nici amărurile vieții, i se cuvin bobocii de trandafiri.

Ca și cum i-ar fi înțeles cuvintele, chipul tânărului cavaler, zugrăvit pe coloana de deasupra mormântului, îi surâse clopotarului cu colțurile buzelor de sub coiful de metal, cu crinieră roșie. Costumul îi era bogat colorat: tunica solzoasă, ca spinarea gușterului, pantalonii scurți, roșii, ciorapii lungi, albaștri. De centură atârna spada. La picioare zăcea scutul, emblema Basarabilor, atingându-i vârful pantofului ascuțit. Sulița sta înfiptă în pământ, alături. De pe paftaua centurii, o pasăre ciudată – un fel de lebădă cu cap de muiere – săltată pe picioarele-i subțiri, cu aripele desfăcute – se pregătea de zbor. Încotro? Stancu se feri să mai privească arătarea, așeză bobocii pe piatra de mormânt și se trase îndărăt.

— Poți să pleci, îi vorbi călugărul. Multe nu mai am nici eu de rânduit. Aici n-o să vină decât Măria Sa, în zori. Să tragi clopotul la vreme! Dangătul lui ne trezește. Doamna Mara s-o duce tot la Sânnicoară...

— Credința ei nu e și a lui, mormăi Stancu.

— Mda! Ieri făcu praznic mare, după slujbă se bulucira toți cavalerii și negustătorii străini.

— Mâine o fi unul și mai mare, că-l dă Măria Sa.

— Nu-l dă cu inima slobodă, Doamna Ana mai deunăzi zicea: „Nu e nimerit, prea cucernice, acum când țara e pustiită, de la Nicopolul Mic până la Rovine, de urgia ce a fost...“. Și e drept, Stancule; pe unde trecu turcul nici bob, iar încoace, mulțimile ca potopul lăcustelor!

Întunericul înghiți tinderea curții în care se mărunțeau capela și chilia călugărului. Clopotul Sânnicoarei se porni iar, pe neașteptate, acoperind cu dangătele sale pașii apăsați ai clopotarului. Când să iasă pe portița ce da în Curtea Domnească încetă. Se opri și întoarse fața înspre deal, mirat. Urechea lui prinse șușoteala unor glasuri dincolo de împrejmuire, lucru ce-l pironi pe picioarele rășchirate. Auzul lui, mai bun decât văzul, deslușì și înțelesul unor vorbe: „Măria Sa Ștefan o vrea cât mai curând...“.

Mitropolia își trimise răspunsul vuitor înspre catolica Sânnicoară, pe deasupra așezării domnești. Stancu se lipi de zid, apoi se cuibări sub împletitura deasă a coardelor de „Barba caprei“, ce acopereau coama pe toată întinderea, până la poarta cea mare. Frunzele foșniră doar în urechile lui, de-ajuns însă ca el să rămână încremenit.

— De vrei, o să se poată, dacă vor și ceilalți. Dreptatea e de

partea Măriei Sale, când vă grăbește. Iscălitura ori cuvântul unui Crai nu ține mai mult decât un pește nesărat!

Se auzi un hohot de râs, tânăr, scurt și batjocoritor.

— Lui Mușat meteahna asta a crailor i-a adus foloase!

— Polonezul e tare schimbător! După cum bate vântul! Până nu de mult sufla cel al lui Roman și-al lui Mircea. Acum povățuitorul său e Vitold, puternicul său vasal, ducele Litvaniei2.

Clopotarul Sânnicoarei se încrâncena, pesemne, cu ultimele puteri, acolo în clopotnița de pe deal, c-atât de gâtuite răsunau strigările clopotului său. Mitropolia a toată Ungrovlahia3 se prefăcu a nu le fi auzit și n-a catadicsi a-i mai răspunde.

La Curte, la ceasul acela se afla nu numai înaltul prelat Kyr Antim, ci și celălalt, Athanasie al Mitropoliei Severinului, sosit într-o caretă aurită la numai o săptămână după alungarea lui Ildârâm peste Dunăre.

Stancu zări o umbră neagră, deșirată, apropiindu-se. Uitase cu totul de călugărul Paisie. Ieși de sub coarde și merse ca o matahală să-l întâmpine.

— Tiii, ce spaimă-mi trăseși, Stancule! îi vorbi, sugrumat, călugărul.

Înțelegând iute că dincolo de portiță se petreceau lucruri de seamă – după schimonoseala clopotarului – amuți. Îl urmă, pășind în vârful ghetelor, țopăind ca un cocostârc. Mersul lui Stancu aducea mai mult cu al unui măscărici ghebos. Rămaseră țintuiți, ascultând.

— Nu mi-am pus pielea-n saramură pentru niște vorbe de-a surda! Ai citit ce scrie Măria Sa? A-ntocmit lucru cu șiretenie. Slovele nu cuvântă decât ce trebuie. S-a ferit. Slovele sunt ca pumnalele, pricinuiesc rău de cad în mâna cui nu i se cuvin. Povețele sale o să ți le picur în urechea domniei tale. Te aștept chiar astă seară.

— Nici gând să pot lipsi de la ospeția lui Mircea. Și nici mâine dimineață de la Mitropolie. Abia mâine seară dacă am să fiu slobod!

— Ei, tinere, îmi pare mie, ori de teamă inima nu-ți mai dă ghes să apuci sceptrul țării?

— Ssst! Nu ridica glasul! Câtă vreme nu se rotunjesc cuvintele, dai și nu prea dai crezare celor ce se vântură. Acum, că au amuțit cu totul clopotele...

— Dacă locul nu e potrivit pentru niște vorbe de taină, de ce ne-am așezat lângă zidul acesta?

— Într-adins, boierule, într-adins, pricepi? De-ar întreba cineva:

„L-ai văzut?“. „Ce-ar putea răspunde?“. „Da, intra cu un pan[4] în curtea capelei domnești“. Ori: „Parcă-l zării pe boier ieșind de-acolo cu un oaspete de seamă...“.

— Hm, o să se bucure Mușat să afle chiar din gura mea că ai hiclenie de uzurpator. Știe că mă pricep la oameni...

Nici vorbele, nici râsul nu-i fură pe plac celuilalt. I le întoarse mâniat:

— Pe mine, să știi, domnia ta, mă vor boieri de seamă. Pe Mușat l-a așezat pe tronul Moldovei Vitold al Litvaniei.

— Cu astfel de vorbe răsplătește domnia ta bunăvoința ce ți-o arată stăpânul meu?

Se pogorî tăcere grea.

— Ar trebui să-mi lași scrisoarea să le-o arăt boierilor.

— E mai bine să stea la mine până mâine seară. Vreau răspuns scris. Să iscălească și dregătorii!

Celălalt îndrugă ceva, supărat.

— E vremea să plec. Clopotul capelei nu mai trage demult și s-ar putea... Dinspre Biserica Domnească n-avem de cine ne feri. Clopotarul seamănă, e drept, cu o dihanie, dar nu e-n toate mințile. N-ar pricepe nimic, chiar dacă ar asculta. Te însoțesc până la ieșire. Străjile nu s-au schimbat. Bine-ai făcut că te-ai dat drept liovean[5]. Moldoveni nu se prea văd pe-aici, iar poruncile s-au înăsprit împotriva lor. Cât va sta în picioare hrisovul[6] de învoială cu Vladislav Iagelo, polonezii sunt ocrotiți.

Note:

1. Biserica Domnească Sf. Nicolae, Paraclisul sau capela domnească de aici își avea incinta în așezarea domnească, despărțită de un zid cu portiță de Curtea Domnească.

2. Lituania (numele străvechi).

3. Înființată de Patriarhia din Constantinopole în 1359, la Argeș. Pe ruinele sale, Neagoe Basarab clădește Biserica Curtea de Argeș.

4. Nobil polonez.

5. De la Liov, oraș polonez (Lwow).

6. Tratatul încheiat la Lublin în 1390, cu regele Poloniei.

Capitolul al II-lea

SOSEȘTE O CALEAȘCĂ

Înțepenit de nemișcare, înfiorat de câte pricepuse, călugărul rămase o vreme descumpănit.

— Trebuie să-i văd fața hicleanului, rosti uluit, și acest gând îl însufleți.

Pătrunse prin portița deschisă în marea Curte Domnească, urmat de clopotar. Casa Slujitorilor părea pustie, căci cei ce locuiau în ea erau adunați în Casa Domnească.

Rădvanele încăpătoare, trase de multe perechi de cai, poposiseră în curțile de la Argeș: unele de dincolo de fruntariile țării, altele din cuprinsul acesteia, din îndepărtata și mărginașa Podunavia – țara lui Dobrotici, de la marea cea mare și Dârstor – din Făgărașul și Amlașul de peste munți; din Banatul de Severin și chiar de mai departe, de pe întinsele feude cu castele stăpânite de Doamna Mara, între fruntariile regatului unguresc.

Câteva calești, sosite mai din timp, trăseseră sub coroana pâlcurilor de pini ce înconjurau pe trei părți Casa Slujitorilor. Comisul se îngrijise ca celelalte să fie duse la adăpost, iar caii cei falnici ai caretelor crăiești să primească îngrijiri chiar în grajdurile domnești. Împărțise porunci prin pârgarii orașului către hanuri și către negustorii înstăriți din târg, să facă loc în curțile și grajdurile lor rădvanelor boierești. Alți oaspeți fuseră găzduiți de Mitropolie, Sânnicoară și conacele din împrejurimile Cetății de scaun.

Numai Moldova nu trimisese niciun curtean. De când Ștefan Mușat îl alungase din domnie, cu ajutor străin, pe unchiul său, Roman, aliatul Țării Românești, Mircea întreținuse legături, mai departe, cu fugarul.

Câmpurile de la marginea orașului, de pe care se strânsese nu de mult recolta acelui an, 1394 – an sortit pentru țară să se sfârșească în lipsuri și suferință – fuseseră preschimbate, ca și zăvoaiele Argeșului, în adevărate tabere de popas pentru cei necuprinși de zidurile cetății: ostași de pază ai rădvanelor, însoțitori înarmați ai chervanelor burdușite cu mărfuri, surugii ai căruțelor încărcate cu lacre, cufere, coșuri pline cu

lucruri de trebuință pentru seniori și oșteni, cu arme și alte marafeturi.

Că lungi, grele, nesigure erau drumurile răsăritene, de când se așezaseră osmanlâii la Dunăre!

Din necuprinsele păduri ale Valahiei ațineau calea caravanelor haiducii, ori se iveau jivinele temute. Mai înfricoșătoare decât toate rămâneau însă cetele azapilor și achingiilor[1], lacome nu numai de jafuri, dar și de sânge de ghiaur.

Veșmintele muntene se împestrițau în tot locul cu cele săsești, ungurești, poloneze, grecești, sârbești și bulgărești.

Toată negustorimea nordului, a sudului, surprinsă la drum de atacul fulgerător al lui Baiazid, bătuse în retragere spre muncelele apărate de cetăți puternice. Cei din miazănoapte nu mai cutezaseră să coboare la Dunăre, iar cei din miazăzi socotiseră că n-ar mai avea rost să pribegească peste munți, către Polonia și Litvania, prin Moldova, de vreme ce puteau face schimburile pe loc, la adăpost, aici unde se afla și oastea lui Mircea. Se zăreau ici-colo și straie venețiene, ba și genoveze. Cei dintâi își vindeau armurile și cămășile de zale, mult prețuite, în țările dunărene, ceilalți se perindau dinspre puternica lor cetate, de pe țărmul italic, spre Chilia, de la gurile Dunării, pe care o stăpâneau în cârdășie cu otomanii. Surprinse la Nicopolul-Mic[2] de oastea biruitoare a lui Mircea, corăbiile lor, încărcate cu mărfuri pentru Buda și Viena, se buluciseră, fără vrere, în micul port-cetate.

Golite grabnic în chervanele prinse de la turci, mărfurile fuseseră îndreptate spre nord, cu genovezi cu tot, însoțite de străji muntene. Prin trădarea unui oștean dârstorean, scăpaseră înspre Sibiu, dar sașii, prieteni ai voievodului, îi prijunaseră la ieșirea din trecătoare și, prin Câineni, făcuseră cale întoarsă împreună, spre mânăstirea Nucet. De acolo luaseră drumul Argeșului. Sibienii se bucurau de înfrângerea Ildârâmului, dar și de prilejul de a-și târgui mărfurile cu neguțătorii îmbulziți în târgurile transalpine.

Strecurându-se pe urmele călugărului, de-a lungul zidului, spre arcadele marii porți de la intrare, Stancu își ținea cu greu răsuflarea.

Licăreau faclele străjilor.

Se opriră cu spinările târșite de perete.

— Să-i prindem! gâfâi în ceafa călugărului, și să-i înfățișăm Măriei Sale spre judecată.

Simți cum îl furnică mușchii brațelor, cum i se umflă sub mânecile cămășii ude de sudoare. Degetele lui se încordau, se încleștau, de parcă ar fi avut la îndemână gâtlejul trădătorilor.

Mintea călugărului lucra înfierbântată. „N-ar fi cuminte așa. Capetele celor doi ticăloși nu i-ar aduce niciun folos Domnitorului. Boierii uneltitori s-ar lepăda ca de Satana de alesul lor. Capătul firului duce la ghem... Cum să le ies în față și ei să nu știe?“

Umbrele celor urmăriți înlemniseră după intrândul porții. Ce se petrecuse oare?

— Stancule, ia-te după ei! Te cred un nătâng: fă pe nătângul! Aține-le calea și nu-i slăbi! Te aștept pe podețul din uliță.

Se trase îndărăt. Clopotarul se feri într-o dungă, dar se simți îmbrâncit de niște mâini osoase:

— Du-te, Stancule, du-te, ce mai stai?

După o clipă îl înghiți bezna.

Stancu mergea înciudat, întrebându-se cum să le țină calea dacă ei stau înăuntru.

Călugărul nu merse prea departe. Lucra iute, lângă zid, să sfârșească atât cât dăinuia întunericul. Se temea să nu fie surprins de străjile care ar fi ieșit în întâmpinarea celor doi. Suflând greu, izbuti să ridice o piatră și s-o împingă într-o parte. Găsi belciugul de fier pe care-l căuta și trase de el cu toată puterea brațelor, cu picioarele înfipte pe marginea desfundăturii. Chepengul se ridică cu un scârțâit, fapt ce-l făcu să încremenească pentru o clipă, ascuțindu-i auzul. Pe dibuite, dete de treptele scării. Se opri să sprijine în cap acoperișul de lemn, apoi îl lăsă să cadă și coborî în puțul adânc al ascunzătorii. Deasupra chițcăi un liliac uriaș, ce-și lovi mantia întunecată de coama zidului. Trezi cucuveaua de pe turlă, care zburătăci cu un vaiet prelung, sinistru, spre plutele Argeșului.

Stancu o auzi, se înfioră și mormăi câteva blesteme pentru cobitul ei.

Atmosfera grea fu risipită pe neașteptate de glasuri vesele, zbucnite dinspre Casa Domnească. În fruntea unui grup înainta un ostaș voinic, cu o faclă în mână, ce îndruma calea spre poarta însoțitorilor săi. În urma lui pășeau pajii Măriei Sale, purtând, de asemenea, facle, iar la o oarecare distanță câțiva cavaleri tineri, în straie de sărbătoare.

Uneltitorii se făcură una cu zidul. Greu puteau fi zăriți de la depărtarea aceea. Grosimea arcadelor se așeză curând între ei și alaiul ce ajunse la poartă.

Clopotarul își frământa mintea ce să facă. Auzi un duruit de roți ce răzbea dinspre șosea. Strigăte puternice, ostășești acoperiră orice alt zgomot. Poruncile mergeau din om în om către străji.

O umbră se desprinse cu iuțeală, repezindu-se înspre Casa Domnească. Nu mai rămase decât una lipită acolo, la câțiva pași de clopotar. Stancu vru să se arunce pe urmele celui fugit, dar se opri descumpănit. Umbra răzlețită nu se mai zări, pierise în întunericul curții. „Pe unu-l pierdui“, gemu neputincios. „Să nu-l scap și pe ăstălant. Se trage tâlharul tot spre casa Măriei Sale!“

Stancu porni cu pași apăsați, bombănind, fără să se mai ascundă, ca și cum atunci și-ar fi sfârșit slujba. Iscoada se zăpăci și o luă spre poartă. Stancu căută hangerul3 prins de cingătoare. Îl scoase, dar îl vârî iute la loc, în teaca de lemn, bolborosind: „Ce să fac cu el? Nici cu mâinile n-am ce face. L-aș trage colea și nimeni nu m-ar vedea, și aș scoate din el și laptele supt din țâța mume-si! Numai că porunca Sfinției Sale e alta!“

Slobozi o înjurătură și clătină capul a mare nemulțumire.

Omul îmbrăcat în straie poloneze se opri. Clopotarul îl ajunse din urmă, rânjind. Răsucit pe călcâie, polonezul dete de fața lui tâmpă. Din gura largă, cu buza de sus rotunjită într-o parte, ieșeau, năvală, gâfâiturile. Lumina slabă, răzbind de la faclele înfipte de o parte și de alta a pereților, în inele late de fier, cădea chiar pe chipul lui. Răsuflarea namilei îl făcu să clipească, să se încrețească de spaimă și scârbă. Se trase de-a-ndăratelea spre oștenii de pază, amuțit, gata să strige după ajutor.

Stancu venea tot spre el, clătinat pe tălpile mari, late.

Sulițele străjilor se încrucișară, dar, recunoscându-l pe clopotar, ostașii își pierdură înțepeneala și în privirile lor iscoditoare sclipi hazul. Socotiră că pe drept se speriase cavalerul străin.

— Dete buzna Ildârâmul în Curtea Domnească, nea Stancule?

— Hî-hî, cum să dea, dacă-l izgoni Măria Sa dincolo de apa cea mare?

Polonezul se întoarse cu fața spre străji. I se zbătea falca.

— N-ai de ce te-nfricoșa, Luminăția Ta! Nea Stancu nu e un tâlhar din cei care ațin calea boierilor și neguțătorilor când pică noaptea.

— Ba și tâlharii, de vrea să știe Domnia Ta, se tem de pumnalul clopotarului.

— Hî-hî! rânji namila, arătând hangerul cavalerului.

Se răsuci spre ostași.

— E al lui Costea și sughiță a plâns, Azapul, azapul...

— Lasă, nea Stancule, știm povestea, hai, du-te acasă! Vine caleașca. Poftim și Domnia Ta în lături, boierule!

— Loc, loc! Faceți loc! Sosește fiul Măriei Sale, coconul Mihail!

Pajii mergeau iute, în fruntea alaiului. În jurul caleștii zburdau, veseli, prietenii ieșiți să-l întâmpine pe tânărul prinț. Nu era singur. Îl însoțeau jupân Manea și egumenul[4] mânăstirii Nucet, zisă și Cozia după numele cuman[5] al nucilor ce creșteau, pădure, la poalele adăpostite de vânturi ale muntelui.

Un grup de oșteni înarmați închideau cortegiul care dispăru dincolo de arcade, în curtea largă.

Note:

1. pedeștri și călăreți turci.
2. Cetatea Turnu: i se mai zicea și Nicopolul-Mic.
3. pumnal mare cu lama încovoiată.
4. stareț.
5. în cumană, coz = nucă.

Capitolul al III-lea

ISCOADA

Cu ochii pe caleașcă, clopotarul uitase de iscoadă. Îi zări umbra subțire, pierind spre uliță. Simți cum pumnii i se rotunjesc măciucă și porni pe urmele polonezului cu capul în piept, ca un bour înfuriat.

— Uitași de podeț, Stancule? auzi mustrarea prea cucernicului Paisie.

Glasul călugărului tremura, căci abia reușea să-l oprească pe Stancu; se scutura năuc, înverșunat, ca apucat de-a binelea. Sutana călugărului era murdară de moloz și păienjeniș, deși o scuturase zdravăn când ieșise din îngustimea ascunzătorii. Puțul se lărgea jos într-o hrubă boltită, sprijinită pe stâlpi, cu deschidere pietruită, înaltă cât un stat de om, ca un șanț, spre zidul din afară. O străbătuse orbecăind, pe lângă pereți, aplecat din șale. Se luptase mult să înlăture lespedea ce închidea ieșirea și pusese piciorul chiar sub zid. Adăpostit în dosul molizilor ce mărgineau împrejmuirea, se strecurase spre uliță. Zărise și el străjile de la poartă nemișcate. Din curte răzbăteau glasuri voioase. Galopul unui cal îl alungase de acolo nedumerit, dar neclintit să-și îndeplinească planul. Alerga pe uliță, prin beznă, spre oraș, cu poalele sutanei într-o mână. Se opintise apoi pe treptele de piatră ale unei case slab luminate, și pierise în golul săliței de la intrare. După puțină vreme se ivise din nou, gonind înapoi către Curtea Domnească și rămăsese la pândă în spatele unui stejar ce străjuia podețul din uliță. Zărise un ins subțirel, depărtându-se cu iuțeală de alaiul care întâmpina caleașca. Sabia cavalerului sclipise ca o stea îndepărtată. Recunoscuse apoi statura uriașă a clopotarului venind în urmă.

— Uitai, Sfinția Ta! Pe-ălălalt îl scăpai. De nu-mi dai pace, îl pierd și pe ăsta.

— Nu te mai scutura așa!

Clopotarul răspunse cu bodogăneli și sudalme strivite între dinți.

— Ușurel după el!

— Dac-așa zici...

Pașii urmăritorilor se fereau, ai iscoadei bocăneau pe caldarâm, coborând ulița în partea de jos a orașului. Stancu se neliniști, nu mai avea

răbdare să tot pândească de după colțul caselor de meșteșugari.

— Hî-hî! Te pomeni că a mas chiar la hanul din vale!

— S-ar potrivi bine, Stancule?

Pe clopotar îl prinse veselia, dar călugărul era frământat de gânduri.

— Mergi mai încet, nu da așa năvală!

Îl trăgea de suman, pândind cu privirea în toate părțile. Stancu nu mai avu vreme să se mânie, căci pe neașteptate văzu umbra slăbănoagă a polonezului învălmășită între alte două, spătoase, adevărate huidume.

— Tâlharii! O să-l ucidă! rosti sugrumat, vrând să-i sară în ajutor.

Călugărul râse ușurel.

— Nu te-amesteca!

Auziră apoi strigăte.

— Săriți! Mă omoară! Mă...

Polonezul rămase întins la pământ.

— Du-te de ridică năpârca!

Clopotarul rânji în întuneric batjocoritor.

— Ți-o mulțumi cu o ulcea de must.

— Hî-hî! pe a lume, că-n asta...

Călugărul îl împinse.

— Să-l duci până-n culcuș! Nu e mort: pricepe-odată!

Stancu rămase năuc, sfredelit de un gând necuviincios: „Diavolește mai lucrează mintea Sfinției Sale!“.

Zbieretele polonezului tăiară liniștea nopții la fel de înfricoșătoare ca vaietele bufniței.

— M-au prădat! M-au prădat! Punga mea! Tunica... tunica mea... tunica...

— Hî-hî! nu mai jelui atâta țoala, c-ăi mai fi având altele.

— Tot mi-au luat, tot!

— Ba tot nu, dacă-ți lăsară viața!

Îi hâhâia în urechi, încercând să-l ridice de brăcinar. Noaptea era răcoroasă și omul tresălta cu spasme. După ce-l așeză pe picioare, clopotarul își scoase sumanul lui ponosit și i-l aruncă în spinare.

Mirosul iute, de sudoare, îl făcu pe polonez să se strâmbe, lepădând cu silă haina de pe umerii săi.

— Nu-mi trebuie! rosti, clănțănind din dinți.

— Hî-hî, ești năzuros! Apăi tremură pân′ te-ăi încălzi!

Hazul ce-l făcea clopotarul, rotindu-se în jurul prădatului, îi păru acestuia sumbru, dar nu se îndură să-l alunge.

— O dușcă nu ți-ar strica, ascultă povața mea, mai adaose Stancu.

Boierul recunoscu atunci, îngrozit, glasul clopotarului.

— Dă-mi pace, smintitule!

— Uite că-ți dau! și se prefăcu că pleacă.

— Stai, stai!

— Hî-hî! 'mneatale ți se rătăciră, se vede, mințile! Când zic hăis o iei pă cea...

Vorbele i se înecară într-un sughiț adevărat, care nu-l mai părăsi până la han. Iscoada îșI urma drumul după Stancu, îngrozit, amuțit de mare spaimă.

În preajma hanului, la o răscruce de ulițe, călugărul se ivi din nou, ținându-se la mare depărtare de ei.

Auziră larma celor din crâșmă.

Clopotarul intră pe urma străinului și trântind ușa cu zgomot, pășea cu rânjetul lui spăimos.

De pe prispa îngustă, privirea iscoditoare a călugărului nu zărea mare lucru prin fereastra afumată, aburită, a crâșmei.

Mirosea a pastramă friptă și a pește. Vremea culesului viilor se sfârșise în podgorii. Mustul curgea gros, lipicios, tulbure, din zdrobitori, luând drumul crâșmelor și hanurilor presărate prin toate târgurile țării, pe drumurile umblate de chervane și carete. Mânăstirea Cozia, care stăpânea pământuri întinse în Vâlcea, date cu hrisoave domnești, își trimitea prin poslușnicii săi, la Argeș, o parte din strugurii și mustul podgoriilor vestite.

Călugărul se foi ce se foi, apoi plecă îngândurat. Pricepuse oare clopotarul planul său? Târgoveții îl socoteau smintit, dar el știa că-i doar ursuz, și zdruncinat de când își pierduse singurul fecior, pe Costea, cu trei ani în urmă, când năvălise de peste Dunăre oastea lui Firuz-bey. Osmanlâul, după ce lovise Vidinul – unde nu întâmpinase o prea dârză împotrivire – (țarul Stratimir surprins și înfricoșat, închinându-se degrabă sultanului, cum făcuse și fratele său Șișman din Târnovo), se abătuse pe malul stâng, să pustiască și o parte din Țara Românească. Oștenii munteni, în frunte cu Mircea, îl siliseră să se retragă. Lui Costea îi străpunsese șoldul un azap. Vătămătura s-ar fi vindecat, dar năvălise din urmă un achingiu și copitele roibului său îi zdrobiseră capul.

Străinii de la mese se holbară la cei intrați, cu râsul prefăcut în strâmbături. Doi tineri în straie poloneze săriră în întâmpinarea iscoadei. Fețele lor arătau grozav de îngrijorate. Celălalt aproape că nu-i vedea, atât

de rătăcită îi era privirea. Îl traseră spre masa lor, vorbindu-i în șoaptă.

Clopotarul înfruntă nepăsător privirile și tăcerea ce se așternuse stingheritoare, îndreptându-se spre o canapea de lemn. Împinse mai încolo trupul unui beţivan căzut cu faţa-i bărboasă peste braţele adunate şi se prefăcu însetat, izbind în lemnul mesei lungi cu pumnul lui cât un baros. Chipul iscoadei se răsuci, în sfârşit, spre lumină, după ce se lăsă sleit de puteri între cei doi, şi faţa lui smeadă, clonţoasă, cu gura tivită, cu uitătura ochilor rea, întunecată, clopotarul n-avea s-o mai uite. Cu aruncături piezişe spre cei care îi cercetau uimiţi, tinerii traseră spre ei ulcelele, le închinară cu prefăcută veselie spre prietenul lor, strigând să le mai fie adusă una.

Văzându-se uitat şi de iscoadă şi de ceilalţi, care se apucaseră din nou de trăncăneală şi băutură, Stancu se ridică de la masă şi merse târşâindu-şi paşii înspre bucătăria hanului.

„Slutul!“ Șoapta, scăpată cu teamă în han, nu-l răsuci, numai mușchii brațelor i se încordară ca niște odgoane ce priponesc o corabie.

Hangiţa îşi răsuci spre el faţa încinsă de para focului. Aplecată asupra vetrei, mesteca de zor într-o strachină mare nişte cocă pentru minciunele. O tavă rotundă, de aramă, le prijuna, rumenite, clădite ca o claie căreia îi trebuia scos vârful.

— Ia te uităăă! Ce te-adusă-ncoace? De ai vreo vorbă cu Dincă al meu, dute-n curte, c-acolo-l găseşti! Robotește cu argaţii pe lângă căruțe. La noapte pleacă după sare. Cine ştie când se întoarce! oftă.

Îşi şterse colţul ochilor codaţi cu şorţul, vrând să-i arate că o să se prăpădească de grija şi dorul hangiului. De vârstă mijlocie, trupeşă, cu pielea lăptoasă, braţele rotunde, cu gropiţe la cot, cu faţa lată, netedă, albă şi curată, cu ochi verzi sub sprâncene negre, era încă atrăgătoare. Târgoveţii ştiau că mai păstra năravul pentru care Dincă şi-i părăsise pe-ai lui, ca să se însoţească cu o vicleană.

— Ba, mi-e sete, mormăi clopotarul, neluând în seamă sclifoselile ei.

— Nu-mi mai văd capul de treburi! Ia-ţi şi singur. Aşează-te colo şi nu-mi sta în drum!

Femeia arunca una după alta minciunelele într-o tingire cu unsoare încinsă. Așa cum se umflau, rumenindu-se ca aurul vechi, la fel sporea ciuda muierii.

Clopotarul se aşeză cu o privire cruntă. Dar pe ea n-o speria. Îl cunoştea bine. De-l luai cu binişorul, nu-ţi mai pleca de pe cap, îl întindeai ca pe o foaie de plăcintă, şi tocmai de acest lucru se ferea ea

acum, când avea atâta zor. Văzând că n-o să se urnească cu una cu două, îi strigă:

— Ia-ți must și niște pastramă! Poate-mi umpli și mie putina cu apă. Argații sunt care-ncotro, iar Licsandra la fântână. Abia mă mai țin picioarele. Dau zor, ca să am pace mâine.

Cu o crăcăna de fier scotea minciunelele, iar gândul la petrecerea de a doua zi o mai îmbună.

— Lume multă la Curte, hai? Ce-o fi dimineață la Mitropolieee! Numai lui Dincă nu-i pasă. Se găsi să plece la Ocna Vâlcii[1]! Dar io tot o să mă duc.

Clopotarul își hălpăia bucata de pastramă tăcut. Capul unuia dintre polonezi se ivi de după ușor.

— Până când să tot strigăm după băutură? întrebă supărat.

— Acuși, acuși, făcu hangița, trăgând tingirea de o parte.

Capul se trase îndărătul ușii.

— Nu se mai duc dracului la culcare bețivii ăștia!

De blestemat blestema, dar își potrivea testemelul pe cap și își netezea sprâncenele subțiri. Cu un surâs șăgalnic se îndreptă spre sala crâșmei. Când se întoarse nu-l mai găsi pe Stancu. „Smintitul s-a dus să-mi umple putina cu apă“, se socoti ea mulțumită că-i dăduse pace.

Stancu își băuse mustul și ieșise în curte. La numai câțiva pași o întâlnise pe Licsandra. Ducea o vadră pe cap și în mână o doniță. Pe față i se prelingeau, ca niște lacrimi, picături de apă de pe doagele înflorate cu fierul ars.

— Doamne, nea Stancule, ce faci pe-aici?

— Toate bune, rosti, și palma lui lată o opri în drum. Varsă apa și-ntoarce-te la puț!

Licsandra îl privea năucă. Adună în pumn picurii ce se scurgeau de pe fața ei frumoasă în sân, azvârlindu-i cât colo. Dete apoi ușurel din cap, ascultându-l.

Lângă magazii, argații zdupăneau. Glasul lui Dincă bodogănea de mama focului.

Note:

1. Ocnele Mari, în județul Vâlcea, cea mai veche salină din Țara Românească.

Capitolul al IV-lea

FIUL CAVALERULUI NEGRU

Cocoşii trâmbiţau miezul nopţii. Când şi când faclele străjilor licăreau. Paşii lor apăsaţi, rari, răsunau pe caldarâm, după care ţâşnea prelung chemarea de recunoaştere: Huuuu-huuuuuuu!

Se roteau împrejurul zidurilor înalte. Cu acelaşi ţipăt de huhurez răspundeau cei trei ostaşi aflaţi în curtea Bisericii Domneşti.

*

Piatra de lângă zid fusese aşezată la loc şi doar un ochi ager ar fi observat, în plină zi, ţărâna amestecată cu fărâme de lemn putregăios, risipite pe jos.

Casa Domnească părea cu totul cufundată în somn şi-n întuneric, dar părea numai. O fereastră lăturalnică, dinspre apus – acolo unde curtea se strâmta spre împreunare – mai era luminată.

O bătaie uşoară în uşa iatacului îl făcu pe Domnitor să tresară la masa de lucru, deşi îşi aştepta musafirul nocturn. Găsise rânduite de grămătici, spre citire, numeroasele scrisori sosite la Curte, de pretutindeni, din Europa, purtând sigilii crăieşti sau numai peceţi de-ale cetăţilor, mai toate în limba latină, către „Ilustrul Principe, Domnul Mircea, Voievodul Transalpin, Comite al Severinului, Despot al Ţării lui Dobrotici şi al Dârstorului, Duce al Făgăraşului şi Amlaşului“, slăvind noua sa izbândă asupra osmanlâilor, numindu-l „Principe între creştini cel mai viteaz şi cel mai ager...“.

Stareţul Sofronie, al Mânăstirii Cozia, se strecură în odaie.

— Un lucru însemnat te-aduce la mine, preacucernice, la un ceas atât de nepotrivit? La ospeţia mea te-ai ferit să vii, în schimb mi-ai trimis vorba prin Mihail să-ţi îngădui a mă vedea în taină.

— Chiar aşa, Măria Ta. La cină nu mi-a dat ghes inima să mă-nfăţişez, ştiind ce ştiam...

— Poftеşte pe scaun, să vorbim pe îndelete!

Stareţul rămase în picioare, cercetând cu o privire bănuitoare uşa prin care intrase, apoi fereastra.

— Măria Ta, te paște primejdie mare! îngăimă cu glas răgușit, înăbușit de palma cu care-și acoperise gura.

— Nu te feri, vorbește slobod, boierul Baldovin veghează.

Starețul se liniști în parte.

— Singur, dregătorul Baldovin nu te poate apăra de dușmani, Măria Ta. În seara aceasta, fără să știi – cum să știi? – ai stat la masă cu hiclenii.

Domnul, de vârstă mijlocie, uscățiv, înalt, îmbrăcat cu o tunică scurtă, de culoarea vișinei coapte, în solzi mari, cu ciorapi lungi cafenii, își descinsese cingătoarea de care atârna sabia-i scurtă, aruncând-o pe patul îngust. Sări din jilț cu o privire vie, aprinsă. Ochii mari, adânciți în orbite, erau ai răposatului său părinte, Radu Negru-Vodă. Genuncherele late, cu acvile bicefale deasupra, foșniră ciudat, ca și cum măiastrele păsări s-ar fi trezit din somnoroasa lor încremenire, înfoindu-și penele.

— Cine mă vinde, cui, și care e prețul vânzării?

— Prețul e mare, Măria Ta: tronul.

Ochii domnitorului se închiseră ușor. Se trase înapoi spre jilț, impunându-și greu stăpânire.

— Adică, viața mea. Cât trăiesc... Numele hiclenilor...

— O, dacă l-am ști!

— Al cumpărătorilor atunci!

Starețul se căută în mâneca sutanei, de unde scoase niște suluri șnuruite.

— Solii s-au îndreptat spre mânăstirea noastră, după zvonul că te-ai afla acolo, dar tocmai plecaseși. Aici n-au cutezat a veni. M-am pornit iute încoace cu coconul Mihail. Ziua de mâine n-o să-i lase Măriei Tale vreun răgaz.

Domnitorul desfăcea sulurile domol, ascultându-l pe egumen cu luare-aminte.

— Cine să-mi stea împotrivă tocmai acum, când l-am alungat pe Baiazid peste Dunăre, biruit și ruinat?

Starețul tuși sec, să-și dreagă glasul.

— Urzeala e ticăloasă. Le-am sucit și răsucit pe toate, cu trimișii mărimilor lor. Crunta primejdie ai îndepărtat-o, Ildârâm nu va cuteza să te înfrunte prea curând. Ba poate că înțelepciunea l-o îndemna să stingă din mintea sa visul nebunesc de a aduce la supușenie toată creștinătatea. A pierdut și multe oști. Cât se temură de pașalâc, boierii săriră ca unul, să-și apere moșiile lor, vezi bine, ca să nu fie date de sultan timaruri spahiilor lui.

Egumenul se opri, stânjenit de privirea înflăcărată care-i pândea fiecare cuvânt.

— Acum, însă?

Glasul întreba asprit, uscat.

— Nu le-a mai rămas decât frica de puterea crescută a Măriei Tale.

— A țării, nu a mea!

Domnitorul își lipi spinarea de spetează, se încordă dârz, stând nemișcat ca o statuie. Mâinile cu palme subțiri și degete lungi, ca ale unui mucenic dintr-o icoană bizantină, se încordară peste cele două suluri.

— Zvonesc despre lăcașuri pe care vrei să le ridici și să le înzestrezi cu pământuri boierești; de noi cetăți, de o nouă Curte. Cum că ai să lași Argeșul pentru Târgoviște, așa cum părăsi bunicul Măriei Tale Câmpulungul.

— Atunci primejdia venea de la miazănoapte! Argeșul era mai îndepărtat de angevini. La miazăzi aveam numai prieteni și rubedenii.

— Pretind că o să le smulgi la mulți dregătoriile. Călugării aud și văd multe...

— Toate câte am să le fac, spre binele țării o să fie, spre folosul domniei mele nimic!

— Iscoadele uzurpatorului de la Suceava îi ațâță.

Starețul făcu semn cu capul spre scrisori.

Înțepeneala trupului din jilț slăbi.

— Ștefan n-ar însemna mare lucru, dacă în spatele lui nu s-ar ascunde cine se ascunde! vorbi Mircea cu mânie, aplecându-se să citească.

O vreme domni tăcerea. Pumnul Domnitorului lovi deodată brațul jilțului.

— Poftim cum îl numește acest boier pe domnitorul lui: „Pribeagul Român...!“. Dar nu și-a pierdut niciun drept! El e adevăratul domn al Moldovei! Îl slujește cu credință, dar se îndoiește. Dacă ți-e știrbită nădejdea, nu vine nici izbânda! Trebuie să crezi cu tărie, să lupți cu dârzenie și înțelepciune!

Părea a-și vorbi sieși, urmând să comenteze pe același ton scrisoarea.

— „Nepotul uneltește să fiu îndepărtat“. Hm! Țara mea va pieri înghițită de cotropitorul Baiazid, pretinde el, povățuit de marii lui seniori, căci Ildârâm n-are de gând să supere Polonia, nici Litvania, nici Moldova, dacă vor ajuta pe boierii potrivnici „valahului“, adică ai domniei mele, să-

l înlăture. Așa!

„Noul domn, oricine ar fi, se va bucura de bunăvoința sultanului, dacă-l va recunoaște de senior și-i va plăti un mic peșcheș“. Asta mai lipsea! Ștefan Mușat mă învinuiește în fața craiului polonez de hiclenie...

Restul scrisorii îl citi în tăcere. Când sfârși, adăugă:

— Boierii rămași credincioși lui Roman au prins o solie de-a nepotului: cutează cam mult uzurpatorul! Domnia mea nu va uita acest lucru!

Sulul sosit din Moldova fu așezat alături, pe masa de lucru.

— Să vedem acum ce-mi dă de știre voievodul Transilvaniei.

Capul pletos încuviința cu o legănare ușoară cele cuprinse în scrisoare. Știbor mă poftește peste munți. Cel mai nimerit, zice el, în cetățile noastre de la Făgăraș sau de la Bran, și cât mai curând.

Starețul își încrucișă brațele, ascultând cu o față îngrijorată.

— Nu binevoiește a mă vesti ce treabă însemnată are cu mine. De cine se teme? Nădăjduiesc că n-o să-mi pomenească și el de cine știe ce uneltiri! N-am vreme pentru asemenea nimicnicii!

Egumenul tresări.

— Măria Ta, gloriosul vostru unchi, Vlaicu-Vodă, a ținut seama de povața prietenilor și nu și-a pierdut nici tronul, nici viața.

Domnitorul sări din jilț aproape mânios, îl privi pe stareț întunecat.

— M-ai lovit drept în inimă, preacucernice! De ce m-aș mira, când eu însumi...

— Iertare, Măria Ta, pentru cutezanță...

— Cine o face întru adevăr și dreptate, prieten îmi este! Lingușitorii își fac din mine un vrăjmaș!

— Erai, Măria Ta, atât de tânăr atunci!

— Poate că și cel ce vrea să-mi ia tronul e tânăr.

— Bunica, Doamna Clara, o iubeați mult, tare mult. Era frumoasă, știa să vrăjească pe cei apropiați.

— Pe tata nu, deși îi era fiu bun, pe când unchiului Vlaicu, doar frate vitreg. Și asta, preacucernice, pentru că Basarabilor le-a stat mintea numai la slobozenia țării. Samodârjeți[1] s-au numit cei dinaintea mea, și nădăjduiesc că așa va fi cât va dăinui neamul nostru!

Se preumbla prin încăpere înviorat.

— Dacă mi-ar pricepe gândul și Iagelonul, și Angevinul, ce n-am putea înfăptui împreună! În loc să se sfădească amândoi, să iscodească deșertăciuni, să dea crezare uneltitorilor! De-a surda mă învinuiește

Vladislav că-l stârnesc pe Sigismund să lovească ținuturile poloneze, că-l împing chiar spre Moldova! Uneltitori pretutindeni...

Se opri în fața călugărului.

— Dar cum cămașa e mai aproape de piele, Domnia mea are de gând să-i lovească pe cei de la gurile Dunării. Am să alung de acolo, curând, iscoadele genoveze! Întoarcă-se acasă! Vreau ca noroadele Dobrogei mele să-și ducă traiul în tihnă, să rămână slobode! Cu adevărat nu mă pot bizui decât pe oastea mea, pe brațul meu!

Ochii negri priveau undeva, departe, peste făptura starețului. Vedea desfășurându-se pe o câmpie întinsă Marea Oaste ce avea de gând s-o alcătuiască. Oastea Mică de-acum, alcătuită din curteni, din steaguri de județe, adică din boiernași, în frunte cu câte un dregător din ținut, și din cete strânse și înarmate de marii boieri, vasalii săi, de pe moșiile lor – nu mai putea face față urgiei ce amenința de pe malul drept al Dunării.

Se rupse din visul său măreț, surâzând cu tâlc.

— Ginerele lui Ludovic2, deși urmărește ambiții deșarte, ne este, deocamdată, cel mai binevoitor. La ospeția domniei mele cavalerii apuseni l-au lăudat în fel și chip. Ar merita să ajungă împărat al Germaniei, ziceau unii.

Îl pironi deodată lung pe egumen.

— Se pune la cale o nouă cruciadă, preacucernice. Sigismund a fost ales capul oștirilor. Când nu mai au ce jefui la ei acasă, în ducate, seniorilor apuseni li se face de ducă spre alte ținuturi. Mi-au făcut înalta cinstire de a mă pofti și pe mine. Iagelo, zice-se, nici n-o să ia parte, nici n-o să încuviințeze panilor polonezi să facă aceasta, ca să nu-l supere pe Baiazid.

Râse din inimă.

— Dar Măria Ta?

— Prin Țara Românească n-am să le îngădui a trece! ocoli Domnitorul întrebarea. Adăpostească-i Viena ori Buda!

Cu mâinile prinse ghem, Mircea pironi friza din plăci de teracotă ce înconjura partea de sus a pereților, într-un chenar lat, strălucitor. Episoade glorioase se înșirau pe acele plăci zmălțuite, începând cu lupta legendarului Tihomir împotriva regelui angevin și continuând cu alte scene ale înaintașilor.

— Ei au apărat țara primejduită dinspre miazănoapte – rosti Domnitorul încet – sarcina domniei mele e să o păzesc dinspre miazăzi. Și dacă-mi va sta în putere, dacă m-or înțelege și ceilalți până la urmă, să-i alung pe osmanlâi dincolo de strâmtoare.

— Câinii, când se ivește lupul, lasă cearta.

Brațele voievodului făcură un gest larg.

Călugărul se trase spre ușă, cerându-și îngăduința să plece.

— Aici n-am la ce mai zăbovi, Măria Ta.

Egumenul făcu o plecăciune adâncă, ținând brațele vârâte în mânecile rasei.

— N-ar fi rău să iei cu dumneata niște hrisoave însemnate. Îi aduse o cutie din lemn de chiparos sculptată, de forma unui cufăraș. Pune-o la adăpost.

Starețul ascunse micul sipet în lărgimea sutanei.

— Peste câteva zile voi fi la Câmpulung, apoi la Târgoviște. Am să poposesc și la Cozia. De la castrul nostru Argeș am să vin. Abia atunci o să știu ce răspuns trebuie trimis binevoitorilor noștri prieteni.

Note:

1. De sine stătător, independent.

2. Ludovic cel Mare, regele Ungariei; ginerele său, Sigismund de Luxemburg.

Capitolul al V-lea

CHIPUL RĂMAS SUB MASCĂ

Casele, ulițele, grădinile, câmpurile, zăvoaiele ieșirii din bezna nopții, acoperite de brumă. Cerul, limpede, purta pe bolta vânătă luceafărul clipicios al dimineții. De partea cealaltă felia de pepene a lunii aluneca pe nesimțite printre copaci. Ziua începea rece. Taberele de popas întreținuseră focurile, iar acum le ațâțau zdravăn.

Călugărul Paisie coborî din clopotniță, părăsindu-l pe Stancu zgribulit ca și el. În urmă-i, clopotarul își frecă palmele înghețate. Foșniră aspre ca niște pietre de râu. Așezat pe ieșitura grinzii, se puse pe cocăit. Curând răsuflarea îi hârșcâi în pieptul păros, ca dinții mari, încovoiați de vârf, ai unui fierăstrău ce spintecă stejari bătrâni. Trudise la han în locul fetei, a argaților plecați la culcare, lucru ce o făcuse pe hangiță să-i arate o bunăvoință șireată.

„Să mai dai pe la noi, Stancule! Uite niște minciunele pentru lelea Măria a dumitale. Să le iei când pleci“.

Slujnicei, însă, îi azvârlea numai porunci aspre, cumpănindu-le răutăcioasă. Clopotarul se mulțumise să mormăie înciudat: „Acum mă trag la mine-n iatac, că nu-mi mai simțesc mădularele“.

După ce pierise haina, îi vorbise fetei în șoaptă. „N-o să te mai lăsăm aici. Ziceai că e bine. Dacă binele așa arată, răul cum o fi?“ Licsandra suspinase cu o mână la gură: „Dumneata, nea Stancule, știi bine că mi-e totuna de când...“, și izbucni în plâns. El se necăjise. „N-o să-l plângi toată viața, nefericito! Nu se cade! Muri pentru Măria Sa, care ne izbăvește de păgâni. Îl jeluiești de trei ani încheiați, ajungă-ți! Îți faci mult rău. Ba le mai sfâșii inima și altora...!“

Fata tresărise. Ghicea la cine îi fugea gândul clopotarului: la ostașul acela, pe nume Bărbat, din oastea Măriei Sale, care luptase în ceata lui Costea și care nu numai că-l văzuse murind pe alesul ei, dar îl îngropase chiar cu mâinile lui. De când o cunoscuse și îi vorbise ofta într-una, dar ea se prefăcea a nu pricepe.

Pe clopotar îl treziră propriile sforăituri. Speriat de zăbavă, trase cu opinteli smintite de frânghie. Dangătele izbucniră iuți, scurte, înghesuite, dar pe încetul se răriră, devenind limpezi, sonore, melodioase,

cuprinzând în valuri vibrante ținutul întreg. Cu ochii închiși, clopotarul își înălța trupul pe frânghie, și-l zgârcea înapoi, beat de oboseală, de nesomn, de singura lui bucurie, cântecul clopotelor. Mitropolia răspunse într-un târziu. Dar ce aștepta Sânnicoara? Urechea lui, îndreptată înspre deal, nu prindea niciun sunet. Le-o luase înainte ca de obicei la amândouă.

Trase ce trase apoi se opri. Îl văzu pe călugăr pândind sosirea Domnitorului. Dincolo de zid, ocoli curtea dinspre Casa Slujitorilor boierul Baldovin. Se ivi și Voievodul. Curteanul îl întâmpină aplecat. Zăboviră împreună, vorbindu-și cu capetele apropiate.

Îl zări și pe bătrânul Paisie și se bucură că sosea neînsoțit. Părea și mai înalt în mantia-i largă, din pluș verde cu fir de aur, presărată cu corole galbene – ca un ostrov primăvăratec, năpădit de untișor înflorit. Îi ieși înainte pe poteca îngustă, pavată cu lespezi de piatră. Domnitorul păși împovărat de gânduri. După o plecăciune adâncă, Paisie merse în urma sa. Dete să-i vorbească, dar clopotul capelei porni să tragă. Așteptă până ce domnitorul pătrunse între zidurile lăcașului.

— Mărite Doamne...

— Aș vrea să rămân câteva clipe singur, preacucernice.

Călugărul se retrase cu un oftat ușor. Se temea să nu sosească altcineva între timp. Frământarea nu-l lăsa să stea locului. Porni spre portiță. De acolo putea pândi în voie mișcarea celor de dincolo. Curtea se trezea. Slugile alergau cu treburi de la o clădire la alta. Boierul Baldovin se îndreptă spre poartă cu un grup de oșteni. Nu trecu mult și într-acolo merse și boierul Vlad, o rudă îndepărtată a Basarabilor. Și el păși îngândurat, învelit în mantaua-i roșie. Înainte de a ajunge la străji, întoarse capul, cercetând întreaga curte. Păru să vină spre portiță, dar se răzgândi, și călugărul răsuflă ușurat.

Domnitorul se oprise în naos, căutând cu ardoare privirea tatălui său, Radu Negru. Zâmbi împăcat cu propria-i conștiință. De foarte aproape, din stânga, fratele Dan își încrucișa și el uitătura cu a sa. „Vreau să îndeplinesc ce te-a oprit pe tine moartea să faci!“

Și ochii unchiului Vlaicu sclipeau limpezi ca iezările munților. Se bizuise pe brațul și mintea lui, pe prietenia neclintită a unor slujitori. Și el i se aruncase la picioare, jurându-i credință până la moarte, după ce, din marea-i înțelegere, fusese iertat pentru că se lăsase ademenit de cuvintele mieroase ale bunicii. Se răsuci spre ușă, luminat la față, dar călugărul nu se zărea nicăieri. Pantofii ascuțiți, cu vârfuri încovoiate ca niște mici galere romane, se traseră încet spre o strană. Trupul rămase nemișcat multă vreme. Mâinile descoperiră fața prelungă doar la auzul unor pași

uşori, şovăitori.

— Ce-aveai a-mi spune, credinciosule bătrân?

Vorbele Domnului îl uimiră. Tuşi în pumn, să-şi recapete glasul, şi neliniştea îl părăsi.

— Mărite Doamne, la hanul din vale se află o iscoadă de-a Muşatului.

Mâna dreaptă a voievodului se adună, izbi în lemnul sculptat al stranei.

— Destul cu uzurpatorul! Nu-l face pe Domnul Ţării să-şi piardă vremea ascultând poveşti despre nişte peregrini ce înserează pe la hanuri! Te trimit la boierul Baldovin!

— Cu neputinţă! făcu speriat Paisie. În noaptea aceasta, Mărite Doamne, am folosit fără îngăduinţa voastră ascunzătoarea sfintei biserici.

Ochii Domnitorului avură o scânteiere de mânie.

— Am fost nevoit.

— Hm, şi pentru ca păstrătorul tainei ascunzătorilor Curţii noastre Domneşti să nu fie dat în vileag, trebuie să-ţi rabd până la capăt...

— Poate că e o nesocotinţă, Doamne, cum bine vreţi să spuneţi, dar am făcut-o spre binele...

Îl opri cu un gest iute al mâinii, apoi îl îndemnă să istorisească ce avea de istorisit. În picioare, uşor aplecat, cu palmele încrucişate peste pieptul îngust, bătrânul depăna domol întâmplările din noaptea aceea, spăşit. Domnitorul hohoti deodată fără să vrea, lucru ce-l ului peste măsură pe monah, înţepenindu-l.

— Preacucernice, ai pus la cale o adevărată tâlhărie!

Capul alb, pletos, se înghesui mai mult, în piept, peste mâinile osoase.

— Şi cojocarii? întrebă deodată domnitorul.

— Mâna dreaptă şi-ar tăia-o pentru Măria Ta! se repezi înflăcărat.

— Atunci ar fi nimerit să-i avem în oastea noastră, se înveseli voievodul. Şi pe clopotar, iar fata aceea de la han să o slujească pe doamna mea sau pe mama mea. Am nevoie de cât mai mulţi credincioşi în jurul nostru.

Ochii înguşti ai călugărului cercetau chipul Domnitorului, bănuind batjocura, dar văzură că-i cuvânta cu convingere şi bunăvoinţă.

— Să cercetăm hrisovul.

Călugărul nu ascunsese lucrurile prădate de la iscoada poloneză prea departe. Le scoase la iveală din lacra unde strângea resturile lumânărilor arse. Cu silă umblă cu ele, dar şi cu mai mare silă le privi

Domnitorul.

— Citește!

Desfăcu sulul cu mâini tremurânde, trăgându-se mai spre ieșire, la lumină, să-i poată descifra slovele. Zadarnic căuta în cele scrise numele boierului trădător, căci nu-l găsi.

— Dușmănia lui Ștefan ne era cunoscută, rosti voievodul dezamăgit. Punga asta cu galbeni să-i fie trimisă lui Roman Mușat. Sunt bani moldovenești, numai lui i se cad, fără a ruși pe cineva, și îi vor fi de folos. Oricât s-ar mira boierul Baldovin, înșiră-i faptele. În puține cuvinte, să știe doar ce are de făcut.

Vru să se ridice, dar se auziră pași. Călugărul ascunse hrisovul cel ticluit, trăgându-se înapoi.

— Cine e?

În prag se ivi Doamna Ana. Înclină capul, apoi pătrunse în capelă cu un surâs liniștit. Fiul merse senin să-i dea binețe.

— Mă bucur că ai venit, scumpă mamă! Treburile mele se îngrămădesc și vremea e scurtă, prea scurtă chiar pentru hotărârile însemnate ce trebuie să le iau. O să-ți răpesc câteva clipe înainte de rugăciune. Văd bine că te-am tulburat. Vreau să stăvilesc năvala musafirilor, cum ți-am mai spus, a poftiților și mai ales a nepoftiților. Țara are nevoie de liniște, de cumpătare. Mulțimile gonite încoace trebuie ajutorate să se înapoieze la casele părăsite. După praznicul de azi voi curma ospețiile, vestindu-i pe toți despre plecarea noastră. Să ne vedem de sărăcie! Drumurile le-am slobozit din nou. Pornească-se de unde au venit toți câți ne încurcă treburile! Hotărască familia, de aceea, scumpă mamă, spre care dintre cetăți ori mânăstiri vrea să se îndrepte fiecare. Veți alege numai slujitori credincioși. Eu voi colinda pe rând, pe la toți, când treburile țării îmi vor da răgaz.

Mama înclina din cap, cu încredere, la fiece vorbă a sa.

— Prea bine, fiule, ai gândit cu înțelepciune.

Domnitorul se întoarse spre călugăr.

— Când o poți aduce pe fata aceea la Curte?

— Numai mâine, Mărite Doamne, îngăimă bătrânul cu șiretenie.

*

— Nea Stanculeee...!

Clopotarul moțăia într-un colț al mesei, cu strachina în față, prefăcându-se atipit.

— Lasă-l! îi vorbi stăpâna cu ciudă. În lipsa lui Dincă am liniște

din partea tâlharilor, cât stă la han. Vezi-ți de treburile tale!

Gătită de sărbătoare, hangița se foia făloasă, mieroasă, printre meseni. În ziua aceea abia pusese mâna pe câte ceva, lăsând toate treburile în seama slugilor, nemaisăturându-se să povestească ce văzuse de dimineață, când se înghesuise cu nevasta unui negustător în mulțimea strânsă la Mitropolie, să privească alaiul domnesc. În norodul gălăgios se amestecaseră, spunea ea și „cei mași la hanul meu“. Îl zărise și pe negriciosul de polonez. „Nu știu ce tot șușotea cu un boier. Pesemne că i se jeluia de pățanie, dar vorba aia, prinde orbu', scoate-i ochii!“ Hangița făcea haz, cu mâinile prinse în șoldurile mari. „Care boier?“, întrebase clopotarul, tărăgănat. „De unde vrei să știu?“ „'Mneata-i cunoști, că 'mneata ești, cum s-ar zice, de la Curte!“

Batjocura, râsul, fâțâiala ei îl lăsaseră însă nepăsător. La înapoiere găsise bună rânduială la han, dar cuvinte de laudă nu obișnuia să risipească. „Slugile, de vrei să le ții sub ascultare, să le mâni cu biciul!“ obișnuia să spună. Trecuse în crâșma plină de oameni. Cei doi simbriași abia pridideau cu servitul. Se încumetase să deșerte tăvile cu fripturi aduse de aceștia în strâchinile din fața mesenilor, să le toarne băutură dintr-un ulcior. Când se sfârșise vinul, coborâse să deschidă beciul, ca să umple argații butoiul golit. Către seară, spre bucuria ei, picase Stancu. „Smintitul face treabă cât zece, i se cuvine bucătura ce i-o arunc“, vorbise către Licsandra, potrivindu-și marama ce îi împodobea capul.

Licsandra trecu în crâșmă să deretece. Găsi căzut, sub masă, un boier amețit de beție și țipă speriată. Hangița alergă necăjită.

— Iar îți făcuși spaimă de vreun șoarece, năroado?

Stancu sări și el.

— Hî-hî! Ba-i ditamai popândăul! Cum să-l mături biata fată? După straie se vede că e străin. Unde-l arunc?

— Cum să-l arunci, nea Stancule? Afară s-a făcut frig, rosti Licsandra cu milă.

— Du-l naibilor sub șopru! Când s-o trezi, o pleca. Mereu ne rămâne pe cap câte un mușteriu.

După plecarea hangiței, fata trecu să frece scândurile podelei. Cu ferestrele larg deschise, să iasă aburul leșiei fierbinți, rânduia mesele și lungile canapele de lemn. Sforăitul clopotarului se rupea în horcăieli înecate. O vreme încetau și liniștea cădea grea, apăsătoare. Fata își șterse sudoarea cu șorțul. Avea mâinile umflate, roșii, unghiile roase de mușcătura leșiei tari, făcută din cenușă de gorun. Stancu își deșertă

pieptul într-o șuierătură prelungă, gemu, se puse pe clempăituri și mormăieli. Chiar atunci la una din ferestre se ivi un cap bărbos, tânăr.

— Hei, hangițo!

Licsandra își izbi gura cu palma, să nu mai țipe și se trase spre bucătărie. Un râs voios, bărbătesc, îl trezi pe Stancu.

— Nu te speria, copilă, că nu sunt vreun căpcăun. Spune-mi unde e hangița?

Dezmorțit, clopotarul asculta cu luare-aminte.

— Stăpâna s-a culcat, strigă din ușa bucătăriei Licsandra.

— Am treabă cu niște polonezi ce-au mas la voi!

Fata clipi iute. Boier parcă era cel de la fereastră, și-l cunoștea.

— Du-mă la ei!

— Luminăția Ta să vină prin curte, îngăimă ea tremurând.

Chipul pieri de la fereastră.

Când intră în bucătărie, fata îl văzu pe Stancu ascuns după ogeac. Mâna în care ținea lumânarea îi bâțâia. El îi făcu semn să iasă. „N-ai teamă, du-te!“ îi vorbi iute, șoptit, văzând-o că șovăie. Glasul cavalerului parcă-l recunoștea. Un tropăit îndesat se potoli în dreptul ușii, apoi pașii se depărtară și se auzi scârțâitul scării înguste ce urca spre odăi. Nu era lumină decât la una din încăperile locuite de polonezi. Fata bătu în ușă. Tăcere. Ciocăni din nou mai tare.

— Cine e? întrebă un glas nedumerit, iar un altul mai iute:

— Nu deschide!

— Dacă nu vreți să-mi deschideți, la ce m-ați chemat? se supără boierul de la ușă.

Vorbele învălmășite dinăuntru fură rostite cu mânie de către altcineva:

— De ce dracu nu ne-a vestit? De ce nu te duci la el și-ai venit la noi?

— La cine? se răboli cavalerul.

— La prietenul nostru, două uși mai încolo...

— S-a culcat, vorbi fata, că-i întuneric acolo.

Cheia fu întoarsă iute în broască. Cu o lovitură de umăr, boierul dete bunza înăuntru. În mână ținea un petec de hârtie.

— A cui e slova? întrebă supărat.

Cei doi se liniștiră ca prin farmec, îi surâseră binevoitori, îl poftiră să șadă, cerându-i iertare că-l ținuseră la ușă.

— Pricepe, Domnia ta, că într-o atare împrejurare...

— Înțeleg, înțeleg. Neîncrederea e și de partea mea. Taină

deplină, nu-i așa? Dar acum să lămurim lucrurile!

— Să-l chemăm! El v-a scris. Și tot el e... trimisul! De fapt, noi doi doar l-am însoțit.

— Vezi să plece slujnica! vorbi unul îngrijorat.

Mergând spre odaia iscoadei, polonezul rânji batjocoritor, văzând-o pe Licsandra coborând scara în fugă.

— Nea Stanculeeee...

O mână îi astupă gura, iar alta o trase în bucătărie. Domnea un întuneric deplin acolo, ca și în crâșmă. Fata se zbătu speriată, dar brațul o țintuia cu putere. „Potolește-te!“ îi suflă cu asprime un glas străin. Urechea ei prinse foiala multor trupuri și zăngănit de arme.

În odaia iscoadei polonezul găsi patul neatins și nici urmă de lucrurile sale. Un petec doar pe masă cu câteva rânduri. „Stați de vorbă cu boierul până mă întorc. Mâine plecăm în țară“.

Se reîntoarse și mai nedumerit la ceilalți. Vremea trecea și nu sosea nimeni. Cavalerul se pregătea să plece furios, când auziră o bătaie în ușă. „El e, s-a întors!“ Cel ce vorbise sări să-i deschidă, dar dete cu ochii de boierul Baldovin și rămase înmărmurit. Se lămuri când fu împins cu spada.

— Am fost înșelați! țipă ascuțit unul dintre polonezi. Fugi, cavalere, sări pe fereastră. Năvăliră în odaie și câțiva oșteni.

— Nan Udobă, predă-te! porunci boierul Baldovin.

— Ce să faaac? întrebă cavalerul uluit.

— Pe ei! Prindeți-i!

Cavalerul se apăra mânios, vitejește, trăgându-se spre fereastră, pentru că ușa o păzeau trei ostași. Izbuti să răsucească chivărul cu o mână și cu o lovitură de spadă scăpă de cel care-l încolțise. Nimeni nu vorbea, se auzeau doar icneli, răbufnituri, gemete. Încălecă pervazul în luptă cu un alt oștean.

— Măi Bărbat, lasă-l în seama mea! rânji din spatele cavalerului gura largă a clopotarului ce se cocoțase la fereastră pe o scară. Brațul lui mușchiulos îi încolăci gâtul ca un șarpe boa, după ce-l doborî pe spate.

— Nu-l sugruma, nebune, îl vreau viu! strigă boierul Baldovin, poruncind să fie legat.

Polonezii zăceau la pământ.

Se auzi un țipăt pe sală, urmat de vaiete, plânsete. De jos, Licsandra recunoscu glasul hangiței care zbiera după ajutor, crezând c-au atacat hanul tâlharii. Cineva i-l curmă, dar se auziră altele. Hanul fusese trezit.

O lumină se apropia. Fata zări bucuroasă chipul lui Bărbat și se zbătu din nou să scape din strânsoare, dar voinicul n-o vedea.

— Hei, prietene, gata treaba acolo sus?

— Gata! răspunse, dar nu păru de loc voios. N-aș fi crezut o dată cu capul să unelteaască chiar boierul Nan Udobă împotriva Măriei Sale!

— Cu asta ce facem? Striga, vicleana, după ajutor...

Lumânarea se îndreptă iute spre ungherul întunecat, flăcăul fiind cuprins de o presimțire rea. Licsandra gemu.

— Ce-i faci, nătărăule? Dă-i drumul, o cunosc, zbieră cu mâna pe suliță.

Boierul Baldovin se ivi în prag.

— Cine e muierea pentru care v-ați luat la harță, măi? Ha?

Clopotarul i se uită peste umăr.

— E slujnica.

— Luați-o și pe ea!

Bărbat îi surâse fetei s-o liniștească, dar ea tot tremura. Mâna clopotarului o chema în curte. Flăcăul o prinse de braț cu gingășie, ținând sulița în mâna cealaltă ca pe o lumânare de nuntă.

Când se așternu din nou liniștea peste oaspeții înspăimântați de întâmplarea petrecută la han, străinul care zăcuse sub șopron se ridică sprinten și se furișă din curte la adăpostul zidurilor, să nu fie zărit de argații care tăifăsuiau cu aprindere, închiși în bucătărie, despre blestemăția cavalerului, nedumeriți în același timp și de faptul că stăpâna lor și slujnica fuseseră duse între sulițe.

Capitolul al VI-lea

SUB NASUL BORCĂNAT AL MUNTELUI COZIA

Mireasma codrului încărcată de izul frunzelor putrede şi al pământului jilăvit, în urma brumelor, presimţea aşezarea cu temei a iernii. Despre acelaşi lucru vorbea Crivăţul care şuiera printre stânci, coborând în trecătoare. Undele Oltului vuiau prăvălite, izbind malurile înguste. În valea ascuţită ca un unghi, razele soarelui leneş, bolnav, se răsfrângeau pe petele metalice ale pereţilor întunecaţi. Câţiva copaci căţăraţi în vârf se ascundeau parcă pânditori. Ierburile agăţate de malul înalt atârnau uscate, ca şi coardele smeurarilor aciuiaţi, numeroşi, pe partea însorită.

Prin pădure se strecura spre vadul râului un cavaler. Şchiopăta şi el, şi calul purtat de frâu. În locul acela apa se azvârlea de pe pragul lat al unui stei căzut de-a curmezişul văii, vâjâind ameţitor. Calul se nelinişti, necheză puternic. Stăpânul îl bătu pe gâtul catifelat.

— Uite-acum te-adăp, Orhane, şi-om hodini! Suntem istoviţi amândoi!

Se pierdură printre copaci, încotro se auzea cascada.

De câteva zile Domnitorul Mircea se afla mai jos, la mânăstirea Cozia, pe malul drept al Oltului. Poposise într-o noapte sticloasă, geroasă, de la Castrul Argeş, însoţit de mai mulţi boieri tineri şi de boierul Baldovin. Toate cetăţile nordice fuseseră colindate, de la Brăila încoace, spre Ţara Loviştei, şi întărite cu noi cete de oşteni credincioşi. Doamna Mara se aşezase la Câmpulung, întâia Cetate de Scaun a Basarabilor. Acolo rămăsese mai mult, având şi mai multe de rânduit. Fosta capitală îşi ducea viaţa mai departe, ca însemnat oraş al ţinutului din stânga Oltului. Vechimea i se pierdea în negura vremilor. În acest străvechi Longocampo[1], Biserica Domnească adăpostea mormintele lui Basarab I şi ale fiului său, Nicola-Basarab. Colinda Domnitorului trecu, de aceea, nebăgată în seamă şi boierii trădători nu se neliniştiră.

Se înnoptase de-a binelea. Mânăstirea se afla la o zburătură de băţ. Cavalerul îşi iuţi pasul, ţinând calul de frâu.

— Călugării se pricep să vindece o rană, Orhane. A ta, pricinuită

de lipsa potcoavei, s-o tămădui, dar a mea...

Sughițul ca de plâns al stăpânului îl făcu pe animal să sforăie. Se opri și bătu cu copita. Cavalerul își sprijini fruntea de trupul lui. Strivi între fălcile încleștate câteva cuvinte: „O să ne răfuim cumplit, boierule!“ Privirea verzuie, încărcată de suferință și mânie o acoperiră genele negre, ude.

O strajă alergă în întâmpinarea celui ajuns la poarta mânăstirii.

— Aduc Măriei Sale o veste însemnată, suflă greu, oprit de sulița oșteanului, noul sosit.

Cum nu-l lăsa să treacă, cercetându-l cu neîncredere, strigă cu năduf la strajă:

— De la Curte vin, omule. Știrea trebuie dusă fără zăbavă! Ai să dai seama în fața Măriei Sale, de mă mai ții pe loc!

Straja chemă un alt oștean să-l păzească până ce el pătrunse în curtea mânăstirii.

Trezit din somn, boierul Baldovin se preumbla buimac prin odaia sa, așteptând solul picat de la Argeș. Când îi trecu pragul scoase un strigăt de mânie:

— Ce cauți aici! Tu aici?...

Cavalerul înainta crunt, cu pumnii încleștați.

— Straja!

— Ha! Doar n-ai fi crezând că mă tem de-un nătărău! Ia-ți spada, boierule, și apără-ți viața înainte de a ți-o lua!

— Viața mea e în slujba Măriei Sale, n-am s-o primejduiesc în luptă cu un uneltitor!

— Nicio căință nu te mai poate scăpa! urlă cavalerul ca scos din minți.

Mânăstirea fu răscolită de strigătele străjilor. Licăreau lumini.

Câțiva ostași se repeziră în odaie, să-l apere pe conducătorul lor.

Egumenul Sofronie rămase uluit pe pragul chiliei, apoi se înspăimântă de-a binelea, recunoscând fața cavalerului.

— Trage-te încoace! îi strigă boierului Baldovin, primejduit de a fi spintecat între zidurile sfântului lăcaș. Iar către cavaler, cu glas și mai puternic: Nebunia de a fi venit aici, ai s-o plătești scump!

Acesta nu vedea, n-auzea. Mânia îi încețoșa mintea. Doborâse oștenii care încercaseră să-l prindă.

Două mâini lungi, ca dintr-o icoană bizantină, îl deteră la o parte pe călugăr.

— Măria Ta!

La acest strigăt cavalerul înlemni, se clatină, piciorul care-i șchiopăta se frânse, sabia îi scăpă din mână. Oștenii se aruncară asupra lui. Le atârna de umeri ca o povară, albit ca varul la față. Doar ochii verzi căutau cu ardoare, înceţoşaţi, în cei negri, adânci ai voievodului care se apropia. Boierul Baldovin vru să-i taie calea, temător de cine ştie ce prefăcătorie, dar brațul Domnitorului îl îndepărtă ușor, fără să-şi clintească privirea din a cavalerului.

— O, inima îmi spunea că am greşit față de tine, când nu ți-am îngăduit să mă vezi, să mă lămurești singur...!

Cu ultimele puteri, cavalerul se scutură de cei doi oșteni, porni spre domnul Mircea năuc, dar se împletici gata să cadă. Mâinile Basarabului îl prinseră, îl traseră la pieptul său.

Cei de față priveau uimiți.

— Vino să te întinzi pe patul boierului Baldovin! Eşti sleit de puteri. O, Nan Udobă, cum mă doare bucuria aceasta! De ce mă doare?

Întins pe pat, cavalerul gemu:

— Nu e bucurie, Mărite Doamne, ci o neagră presimțire, de aceea te doare.

— Ne spune atunci, de poți, ce s-a petrecut la Argeș?

— Boierii hicleni l-au înscăunat domn pe Vlad... Credincioșii Măriei tale au fost întemnițați. Mulți au fugit spre cetăți...

— Care Vlad? întreba Mircea mirat.

— Rubedenia aceea ticăloasă a Măriei Tale! Șarpele ce l-ai încălzit la sân.

Amărăciunea strânse gura voievodului, încrețind-o a bătrânețe.

— A lucrat cu hiclenie, dar a găsit și neghiobi! Uite cine poartă vina de tot ce s-a-ntâmplat! și arătă spre boierul Baldovin cu capul. Dacă-mi da domnia lui crezare, iscoada Muşatului ar fi fost căutată, prinsă, uzurpatorul de asemenea. L-ar fi recunoscut hangița. Degeaba a țipat că pe altcineva a văzut ea cu iscoada, că boierul Baldovin nici n-a vrut s-o asculte. Nici pe clopotar. Smintitul ăla se căia, zicea că altul a fost glasul din dosul portiței. Acum, ticăloșii nu se mai ascund, ba se fălesc și râd de prostia Baldovinului și a mea. Mărinimos, Vlad uzurpatorul, mi-a dat drumul. N-am să uit niciodată marea înlesnire ce mi-ai făcut, căzând în capcana ce ți-am întins la han. Râdea șarpele! Mi-a cerut să-i rămân credincios lui, mi-a dat și o dregătorie. I-am făgăduit tot ce a vrut, dar n-am să-mi țin decât una: să i-l duc viu pe boierul Baldovin!

— Potolește-ți mânia, Udobă! Mi-e la fel de credincios ca și tine!

— Vorbește cu patimă, Măria Ta, acest boier. Dregătorii din Sfat

l-au învinuit, iar eu, prostul de mine, le-am dat ascultare. Abia acum pricep... O, fariseii, fariseii!... Măria Ta, brațul meu e gata să lovească. Poruncește să pornim la Argeș!

Chilia se umpluse de boieri. Ascultau înmărmuriți. Se treziră cu mâna pe sabie, zbierând:

— Moarte uzurpatorului! Moarte dregătorilor hicleni! Trăiască Domnitorul Mircea!

Nan Udobă se ridică scăldat în sudoare, cuprins de fierbințeli, după ce tremurul mădularelor încetase. Vru să strige împreună cu ceilalți, dar glasul i se frânse într-un geamăt și se rostogoli la pământ. Abia atunci descoperiră sub ciorapul roșu, rupt, rana adâncă din pulpa piciorului. Năframa cu care se oblojise – ruptă pe din două ca s-o lungească – atârna pătată deasupra gleznei, peste pantoful murdar de humă.

— Să i se dea îngrijiri! porunci Domnitorul. Preacucernice, doresc să se aștearnă tihna cât mai curând aici. Mâine în zori, Domnia mea să vă afle pe toți în sala din Foișor, la sfat. Vom chibzui mai întâi. În toată supărarea, credința domniilor voastre e pentru mine ca mierea albinelor după un leac amar.

*

Vântul se ostoise peste noapte. Nori prăfoși de cenușă coborâseră deasupra văii dinspre Muntele Cozia, pierit în pâclă. Pădurile de nuci, desfrunzite, negre, păreau a-i purta în cârcă. Undele Oltului bolboroseau înăbușit la poalele răsăritene ale înaltelor ziduri. Ridicată la cotitura râului, marea așezare – păzită dinspre miazănoapte și apus de codri și munți – înfrunta primejdiile pe o singură latură, deși îngrădirea sa crenelată de piatră, sprijinită pe picioare uriașe împlântate din loc în loc în zidărie, cu turnuri înalte în colțuri, o închidea și o apăra ca pe o cetate. Ca o coroană de rubine pe capul unui voievod se înălța biserica – zidită din piatră șlefuită, îngemănată cu brâuri de cărămidă în muche – în mijlocul curții, înconjurată pe trei părți de albul strălucitor al celorlalte clădiri: chiliile, casele egumenești, gospodăria.

Primii fulgi de zăpadă se rostogoliră rari, străvezii și mari ca umbrelușele păpădiei, preschimbați în pete de umezeală pe piatra ce podea curtea. Vremea se încălzise pe neașteptate.

La lumina unei facle, pătrunse în lăcaș Domnitorul, prin ușa sculptată, încadrată de chenarul lat de frunze și flori dăltuite în piatră, purtând deasupra pisania[2] ce da de știre urmașilor despre zidirea bisericii în primăvara anului 1387, despre sfințirea ei în 18 mai, când îi căzuse

hramul, și despre zugrăvirea sfârșită cu trei ani în urmă, în 1391. Însoțit de egumenul Sofronie, se îndreptă la ieșire spre foișor, unde îl așteptau boierii. Prinse în palmă un fulg de gheață și rosti:

— Vreau să ajung în cetatea noastră Făgăraș înainte de a cotropi nămeții drumurile.

Starețul nu întrebă nimic, deși plecarea într-o atare împrejurare îl nedumerea. Îi găsiră pe toți boierii treji, așteptându-l cu nerăbdare, chiar și pe Nan Udobă, prăbușit într-un jilț, cu cearcăne la ochi, cu pielea nasului galbenă, brobonată, piciorul întins țeapăn, oblojit. Îi îngrijise rana călugărul Pahomie, un bătrân zbârcit și uscat ca o boabă de porumbă arsă de brumă.

— Bucură-te, Luminăția ta, că săgeata a fost una obișnuită – mormăise în vreme ce-i spăla pulpa piciorului de sânge.

Bolnavul îngăimase:

— Dacă avea vârful otrăvit, n-aș fi ajuns la Cozia, moșnege! Nici nu știu cine a tras după mine. La față nu cred să mă fi văzut. Încercase să facă haz, dar nu izbutise decât să se strâmbe de durere; călugărul turnase peste carnea zdrențuită leacul său usturător.

— Îți trebuie hodină. Să nu miști piciorul. La trei ceasuri o să-ți ung vătămătura cu o alifie.

La ivirea Domnitorului se propti în brațe și se ridică pe piciorul teafăr, strigând în cor cu ceilalți cuvinte de slavă. Nu rezistă. Îl cuprinse amețeala. Boierul Baldovin sări să-l reașeze în jilțul lui, dar nu-i spuse niciun cuvânt de mulțumire, ci doar bodogăni neînțeles. Privirea tuturor se pironi pe fața prelungă încadrată de plete negre. Nimeni n-avea să știe vreodată cum își petrecuse noaptea aceea, voievodul, dar acum le arăta un chip surâzător, liniștit. Cuvintele sale limpezi erau potrivnice vremii mohorâte de afară. Îi pofti să șadă, vorbindu-le domol. Nan Udobă fu îndemnat să le dea de știre mai în amănunt despre cele întâmplate la Argeș. De deasupra lor, un policandru sculptat își trimitea lumina numeroaselor sale lumânări peste întinderea sălii. Prin ferestrele închise, zbuciumul Oltului ajungea ca o sfâșiere de albitură. Când și când glasurile se măniau, amenințau, trupurile nu mai aveau astâmpăr pe scaunele din jurul mesei lungi. Domnitorul îi ascultase cu răbdare și luare aminte. Toate glasurile într-unul singur: „Măria Ta, să pornim neîntârziat la Argeș, să doborâm de pe tron pe uzurpator, să-i pedepsim pe hicleni!“ Dar nu aceasta era chibzuiala pe care i-o dase noaptea aceea domnitorului. Le vorbi cu ochii pe stema țării, o pasăre ce simboliza libertatea, stăpâna văzduhului, a piscurilor, a codrilor, a apelor și a tot ce

se afla între fruntariile Țării Românești.

— Tronul! Tronul nu e decât un scaun... De când mitropolitul Kyr Antim m-a pomăzuit[3] Domn, n-am prea avut vreme să mă așez în el. Învălmășelile sângeroase nu ne-au îngăduit hodina, am stat cu mâna mai mult pe spadă. Din fundacul vremii, pe-aici n-a fost altfel. Foloasele și nesățioasele noroade ale lumii ne-au tot năpădit, fie să ne prade, fie să ne spârcuie, ca să ne ia libertatea scumpă nouă ca văzul. Am răsuflat în crâmpeie de răgazuri, când învrednicitu-ne-am a zidi pe ici pe colo câte un lăcaș mai de seamă în cetățile noastre ori în afara lor. La ultima ospeție a Domniei Mele, la Argeș, cavalerii străini se întreceau a lăuda măreția cetăților lor. Rostuiala o aduce pacea. Noi n-am avut-o, n-o avem, iar domniile lor ar avea-o datorită nouă, puși de soartă stavilă în calea năvălitorilor, dar o strică pentru treburi urâte. Despre ce altceva, decât de certurile dintre țări creștine ne-au sporovăit acești seniori? Franța se luptă cu vecina ei Anglia, cetățile italiene între ele. Ca să ajungă păgânii sub zidurile lor, trebuie să treacă mai întâi peste noi. Noi însă nu ne vom supune niciodată, nimănui!

Tăcu o vreme.

— Îndemnul domniilor voastre îl prețuiesc, dar n-ar fi cuminte să-l urmez. Domn al țării, cu depline puteri sunt tot eu și voi fi atâta vreme cât în trupul mea sălășluiește viața. Uzurpatorul e un măscărici. Să-l lăsăm să joace, să facă năzbâtii în fața boierilor ce și l-au ales. Noi ne vom îngriji mai departe de nevoile țării, o vom apăra.

— Uzurpatorul a și trimis soli de pace Ildârâmului. Se fălea către mine că păgânul s-a juruit să nu treacă fruntariile țării cât va fi el Domn, strigă Udobă. Cu de-alde astea i-au amețit mintea boierii și s-au lăsat la rându-le ademeniți de iscoade și de Baiazid.

— Cu atât mai bine, cu atât mai bine, se înveseli Mircea. Domnia mea, împreună cu credincioșii boieri vom sta liniștiți în ce privește Dunărea.

— Dar nesocotitul va secătui vistieria țării. Baiazid s-așteaptă la daruri mari, dacă nu chiar la un peșcheș.

— Vom înapoia vistieriei, din averile boierului și a dregătorilor hicleni, tot ce s-a luat.

— Și câtă vreme ne vom împăca cu starea aceasta de lucruri, Mărite Doamne?

— Nu știu. Vă voi da răspunsul la întoarcerea mea din Transilvania. Poftirea voievodului Știbor o folosim acum. Mă vor însoți câțiva boieri. Ceilalți vă răspândiți în grabă pe la casele domniilor

voastre, să vă puneți familiile la adăpost, până nu se află la Argeș cine dintre slujitori mi-au rămas credincioși. Vlad se va mulțumi deocamdată să se împodobească cu straie bogate, să se oglindească cu coroana pe cap. Nu m-a însoțit în nicio luptă, jeluindu-se de o boală ce nu i se mai tămăduia...

Boierii hohotiră batjocoritori.

— Mă întreb dacă știe a ține cum se cuvine sabia. O, bicisnicul, cât l-a ocrotit mila mea! Să-mi îndrept oastea spre Argeș? Împotriva cui? Mânate de smintiți de boieri, cete ne vor întâmpina, vor lupta neștiind pentru ce și pentru cine luptă! Să vărsăm cu mâini de frate sânge de frați? Au ucis destui păgânii. Avem nevoie de viteji, de cât mai mulți viteji, pentru ceasul cel mare care o să vină. Să petreacă în voie dregătorii în jurul ursului ce s-a lăsat prins, care le poartă juvățul de gât!

Se ridică. Boierii făcură la fel. La un semn al său, Nan Udobă rămase în jilț.

— Mama Domniei tale trebuie înștiințată numaidecât, Nan Udobă.

Păru îngrijorat.

— Domnia mea a cumpănit bine. Mai întâi vom pune familiile noastre la adăpost, apoi le vom trece dincolo de munți. Vă cer încredere și credință. Va veni ziua răsplatei pentru toți, după cuviință.

Note:

1. Până la 1300 e în stăpânirea sașilor, sub numele de Longocampo.
2. pisanie – inscripție votivă de fundare a unei biserici.
3. A investi un Domn prin ungere cu mir.

Capitolul al VII-lea

INELUL LUI NAN UDOBĂ

— Îmi pare un vis cu urâciuni, fiule. O mlădiță mărginașă, din arborele Basarabilor, pe tronul țării! Hăbăucul Vlad în locul vajnicului Mircea!

Mama pironi mâhnită butucul uriaș ce ardea pe vatră. Își veghea feciorul dintr-un jilț cu speteaza și brațele sculptate, cu zăbranic din borangic pe cap și umerii acoperiți de un șal mare, negru. Pe plăcile de teracotă smălțuită ale căminului călărea, avântat, cu coiful pe cap, înclinat ușor peste crupa calului său, un cavaler în armură.

De-afară îi răspunse șuierul vântului. Ploua cu zloată. Pale iuți izbeau ferestrele zăbrelite. Fumul se întorcea când și când înapoi prin hornul larg, stăruind albăstrui în încăpere. Mama arunca atunci peste jar, dintr-un săcotei, semințe de măselariță, să-i alunge mirosul înecăcios. Aburea dintr-o ulcică vin fiert cu miere de trandafiri și flori de soc. Tolănit la para focului, pe o grămadă de blănuri de urs, de lup și de râs, aduse acolo din restul încăperilor, fiul se răsucea să bea din fiertura tămăduitoare când îl cuprindeau frigurile. Sosise nu de mult, însoțit de doi oșteni, ud leoarcă, la moșia de peste Olt, unde se afla mama. Veștile lui o uluiseră, fără s-o sperie. Se trăgea din neamul Basarabilor. Familia Domnitorului o respecta și o iubea ca pe o rudă bună și credincioasă.

— O, Nan, nu pricep! La ce să plecăm peste munți? Doar n-au ruginit săbiile voastre în teacă! Ori brațul vostru nu mai e în stare să mânuiască sulița?

— Asta e porunca, bâigui fiul.

Mama bâțâi din cap.

— E drept că tata ar împlini-o întocmai, de-ar mai fi în viață. Spunea despre Mircea că e înțelept ca un bătrân și-l sfătuia pe răposatul Dan să-l însoțească la domnie. Dar eu gândul lui de acum nu-l pricep de loc.

Bătrânului Udobă i se trăsese moartea, cu opt ani în urmă de la o rană căpătată într-o bătălie la sud de Dunăre, cu Șișman, țarul de Târnovo, credincios turcilor, în care pierise și Dan I, fratele lui Mircea. Spârcuise mulți otomani, dar fusese la rându-i străpuns pe la spate de

hangerul unuia dintre acești păgâni ce împestrițau oastea vasalului. Zăcuse între viață și moarte câteva zile. Îl credeau scăpat, căci își venise pe neașteptate în fire. El, însă, își presimțise moartea. Cu un ceas mai înainte de a-și da duhul, îl chemase pe fiu la căpătâi. Mâinile reci, învinețite pe jumătate, îi strecuraseră pe deget inelul Udobilor, dăruit acestora de întâiul Basarab și moștenit din tată în fiu. Nu cutezase să-l întrebe nimic. Își privea părintele nedumerit, descumpănit, ușor speriat. „Îl meriți. Credința în Domnitorul tării e chezășia că n-ai să apuci niciodată pe calea netrebniciei.“ Vorbele acestea, rostite de întemeietor, le repetaseră aidoma cei din neamul Udobă, trecându-și inelul.

— E vremea să ațipim, iubită mamă. În zori om porni la drum, șopti fiul.

— Poate aici lângă tine să mă fure somnul, în pat știu bine că n-o să vină.

Rămase în jilț. Deodată se aplecă, și mâna ei subțire cu pielea gălbuie se întinse ca pentru a-l ocroti. Capul cu păr negru, inelat, se răsuci și palma alunecă peste chipul tânăr. Mâna lui o prinse, o apăsă, buzele fripte de fierbințeală căutară răcoarea de rouă a podului neted. În copilărie intra tot așa, când era necăjit, în căușul mâinilor ei cu fâlfâiri ca de aripi, să caute pacea. Și de astă dată, fața lui ieși blândă, înseninată; privirea verde o pironi cu dragoste, surâsul îl lumină copilărește. Se trase pe blănuri, se întinse cât era de lung și adormi.

Moțăia și mama. Vântul nu se ostoia. Sufla bezmetic, alteori țiuia, se jeluia cu suspine lungi, tânguitoare.

Niște tropote de copite o făcură să tresară din ațipeală. Visase oare? Ba nu, se auzeau aproape, deslușit. Izbituri sălbatice zgâlțâiră poarta conacului.

Se trezi și fiul. Glasuri aspre strigau afară. Udobă sări în picioare. Ochii lui se roteau buimaci. Puse mâna pe sabie, dar după o clipă se răzgândi.

— Mamă, ascunde tot ce ai pregătit pentru plecare!

Se întinse din nou în fața focului.

— Dă poruncă să se deschidă porțile.

Mama alerga năucă, apoi ieși din încăpere.

Nu trecu mult și năvăliră acolo câțiva oșteni muiați de zloată, înghețați. Mai la urmă își făcu loc printre ei – văzând că nu e nicio primejdie de a fi spintecat – un boier pântecos. Udobă se rostogoli cu fața spre el.

— Ce vânt te-aduce, stolnice Bratei? De ce dai buzna așa, în casa

noastră?

Boierul părea mai uluit decât cel de jos. Ochii lui bulbucați, cu privirea sticloasă, fixă, păreau ai unei bufnițe. Întreg chipul avea o încremenire ciudată față de brațele lungi care se mișcau fără rost. Cum vorbele îi ieșeau greu printre dinți, părea că i-ar fi mai ușor să cuvânte cu mâinile. Apa se scurgea în picuri mari de pe mantia lui. Podeaua arăta noroită de picioarele oștenilor; aceștia se trăseseră de o parte și de alta a dregătorului.

— Din porunca lui Vlad venirăm, izbuti să lege cuvintele.

Povesti, cu gâfâituri, că îl căutase pe la toate moșiile.

— Aflarăm că mărita Doamnă s-ar afla aici și o pornirăm încoace. Oltul era umflat și podarul nu vroia să ne treacă. L-am silit. Cu sabia între spete, s-a încumetat.

Pântecul îi sălta singur a râs, gura se mulțumi cu-o rânjitură.

— De ce atâta grabă? mormăi Udobă.

Boierul mișcă brațele stânjenit, privirea ochilor spălăciți pironiră focul.

— După cum vezi, zac. M-au prins frigurile. Când mă lasă din zgâlțâială, mă iau în primire fierbințelile.

Se întinse cu fața în sus pe blănurile de sălbăticiuni.

— Porunca e să te aducem la Curte.

— Să mă aduceți? Dar ce, Vlad crede că am uitat drumul?

Mama își făcu loc până aproape de vatră.

— O să vină când se va însănătoși.

Brațele boierului Bratei se zbăteau smintite.

— Dau de bucluc! Porunca e poruncă. Viu sau mort!

Vorbele căzură una câte una, ca niște pietre.

Țâșnitura neașteptată a lui Udobă îl sperie și se trase înapoi. Oștenii zăngăniră armele. Cavalerul își scoase sabia.

— Stai, potolește-te! Vlad te credea fugit la Mircea...

Se ferea cu mâinile ca de o vedenie, căutând fie s-o oprească, fie s-o facă să dispară, citind în ochii lui Udobă tot ce-l aștepta.

Mama își cunoștea fiul. Iute la mânie, clocotitor, uitând de orice cumințenie. Atunci, înțelepciunea ce o avea nu-i mai era de niciun folos. Știindu-l bolnav, se temu și ieși în calea oștenilor.

— Vlad s-a înșelat, vezi bine. Nan e suferind. E de-ajuns să-l privești, ca să-ți dai seama de acest adevăr.

Mâinile dregătorului făceau semne iuți că e lămurit pe deplin de acest lucru. Capul lui se sălta parcă după aer, apoi se cutremură într-un

strănut tunător. Brațele îi căzură ca răpuse.

— Afară e o vreme să nu scoți nici măcar un câine, dar un om suferind! Așteaptă până se crapă de ziuă, stolnice, și le-om chibzui pe toate. S-o mai ostoi și vântul, slugile or avea vreme să dichisească de drum careta... Nu ți-ar prinde rău Domniei tale să lași deoparte zelul și să-ți dai acest răgaz. Te-ai hodini într-un pat cald până ți se zvântă veșmintele. Dacă n-ai fi aflat unde îmi plâng eu văduvia, îl căutai pe Nan de-a surda în altă parte. Cu ajutorul Domnului o să plecați mâine pe lumină. Îmi închipui c-ai fi și înfometat... Nișteriptură de căprioară în sos de vin și nișteriptură...

Mama șovăia. Pe fața lătăreață a boierului nu citea nimic. Brațele, căzute ca străfulgerate, atârnau și ele moi, fără viață. Buzele groase se desprinseră de pe dinți ca ventuza unei lipitori.

— N-ar strica..., rânji către oșteni.

Dinții lui, lungi și ascuțiți în față, încălecați, păreau a se pregăti să ronțăie.

— Parcă m-ar prinde și pe mine frigurile, se înspăimântă.

Făcu semn ostașilor să părăsească odaia. Izul țoalelor lor jilave stăruia înăbușitor. Mama bătu din palme. Se arătă Frusina.

— Pregătește un iatac pentru boier!

Dete porunci să fie omeniți și ostașii. Fata tremura. Stăpâna o îndepărtă cu un gest blând al mâinii.

Nan Udobă privea, fără să vadă, cum flăcările mistuiau butucul cu trosnituri. Își cuprinsese genunchii cu brațele. Ciorapul sta bulbucat în dreptul pulpei oblojite. Așadar, străjile uzurpatorului trăseseră la întâmplare, nu-l recunoscuseră pe fugar? Călătoria stolnicului Bratei, ca să-l găsească, era cea mai bună dovadă. Privirea lui sticli ca solzii guștерului ieșit de sub stei să se însorească. Fereastra, deschisă, primenise aerul. Mirosea acum bine, a rășină de brad.

Mama se așeză în jilț ușurel.

— Au căzut în somn adânc. I-am poruncit lui Manole să-ți pregătească roibul cel tânăr. E cel mai bun cal din ținut după Orhan. A stat vântul, s-o potoli și zloata, căci norii s-au risipit. Ți-am mutat veșmintele și hrana într-un burduf.

Fiul se întoarse cu fața spre ea.

— Și dumneata, mamă, ce-ai să faci?

— M-or surghiuni între zidurile vreunei mânăstiri, rosti resemnată.

Surâsul lui o miră. Îl privi lung. Ciudată mai era liniştea ce o citea pe chipul său.

— Ba o să rămâi aici, nestingherită! apăsă el cuvintele.

— Cum aşa?

— Când nu-l mai poţi sluji pe Domnitor cu sabia, e nimerit să o faci cu ascuţimea minţii.

Mama înţepeni în jilţ.

— Nu pricep nimic, fiule, rosti cu o oarecare asprime. Un gând o înspăimântă. Vrei să iei asupra ta păcatul uciderii?

Nan Udobă râse. De când nu mai ascultase voioasa gâlgâire, ca de porumb sălbatic, a râsului său?

— Soarta năpârcilor e să fie strivite cu călcâiul sau sugrumate! Dar, nu te teme, n-am să m-ating nici măcar de un fir de păr din capul lui Vlad! Porunca lui Mircea e să domnească slobod.

— Doamne, întortocheate îţi sunt gândurile! Şi ale lui Mircea. Nu mă dumiresc...

— Ai să te dumireşti, mamă! îi tăie fiul vorba. O, cum au să se mai limpezească toate! Nădăjduiesc că şi Mircea va pricepe...

— Ce vrei să faci? strigă mama.

Mâna fiului se întinse spre a ei. Pe inelarul mâinii drepte străluci inelul Udobilor[1]. Plante încolăcite, din aur, împodobeau veriga încrustată cu email negru. Două capete de dihănii susţineau o placă tot de aur, în adâncitura căreia era prinsă o piatră veche pe care erau închipuiţi Esculap şi fiica acestuia, Hygieia, despărţiţi de un şarpe încolăcit pe un toiag. Mama îi apucă iute degetul. Ochii ei pironiră inelul.

— N-am uitat legământul, şopti Nan cu blândeţe.

Privirea mamei se mută de pe inel în adâncul celei verzi. Chipul i se lumină.

— Nu ştiu ce ai de gând, dar am încredere în cinstea ta! El se aplecă şi îi sărută mâinile, apoi făcu din nou acel gest copilăros din care prindea tărie şi linişte.

— Acum te întinde şi dormi, fiule, nu mai e mult până la ziuă.

Când îl văzu lungit, plecă să se roage.

*

Când pătrunse în curtea paraclisului domnesc, clopotul dăngăni ca şi cum s-ar fi cutremurat pe neaşteptate întreaga clopotniţă. Cavalerul înălţă capul într-acolo mirat, apoi merse grăbit spre intrare. Imaginea lui Stancu nu-i mai încreţea fruntea.

Sub pașii lui grei, zăpada scârțâia înghețată bocnă, scânteietoare. În plină iarnă, Cetatea de Scaun arata că viețuiește prin hornurile ce fumegau gros, în văzduhul pâclos. Toată întinderea Țării Românești era acoperită de nea. Căile cotropite de nămeți le străbăteau acum săniile; se însoțeau în șirag, cu facle la îndemână, să alunge, la nevoie, jivinele hămesite, ce primejduiau drumurile.

Găsi ușa capelei deschisă, dar călugărul Paisie nu se zărea nicăieri.

— Preacucernice! strigă el.

Fața osoasă pândea din altar. Se ivi ursuză, cu gura ghemuită între fălci.

— Nicio știre?

Căutătura monahului fulgeră scurt. Îi vorbi iute, neliniștit.

— De ce-ai venit nechemat? Du-te, du-te de-aici!

Clopotul zăngăni în același fel. Pe chipul bătrânului se citea spaima. Cavalerul se îndreptă spre ușă. Îi ceru să se întoarcă.

— Îngenunchează! șuieră glasul lui Paisie.

Poteca înzăpezită scârțâi sub apăsarea unor pași iuți. Zgomotul acoperi vorbele celor doi.

— Ha, ha, ha! Ia te uită cine e prăbușit în fața icoanelor! Nan Udobă! rosti batjocoritor, în spatele său, uzurpatorul. Cel care îmi va fi comis în curând!

Deși mâna lui albă, mică, de femeie – ale cărei degete erau toate încărcate de inele – îi făcea semn să rămână liniștit, Udobă se ridică.

— Vrerea Măriei Tale nu e și a Sfatului boieresc, îngăimă mohorât.

— Încrederea mea a urcat, neîncrederea lor scade, râse Vlad.

Cavalerul se înclină.

— Se tem de tine, Nan. Al dracului se mai tem! Și eu tocmai de un dregător iscusit și sârguincios am nevoie! De-ar fi după mine, n-aș sta la gânduri să-ți încredințez...

Se opri. Ochii verzi îl pironeau parcă pânditori.

— Ei, da, o știu bine toți boierii, brațul drept al domniei tale e unul de viteaz...

Udobă tresări. Ce-i trecea prin minte hicleanului acestuia? Călugărul asculta din altar cu sufletul la gură.

— Hm! Deocamdată aș vrea un comis destoinic. Grajdurile domnești sunt ca și pustii. Caii cei mai buni au luat alt drum.

Alungă cu mâna o imagine ce-l supăra.

— Cât s-or pune de-a curmezișul boierii..., vorbi Udobă tărăgănat.

— O să mai vedem, o să mai vedem, îl bătu binevoitor pe umăr.

Palma albă se încleștă deodată peste cea oacheșă, sprijinită pe sabie, aducând-o sub ochii înguști de vulpe.

— Ce bag de seamă? Inelul Udobilor dăruit de Basarabi a pierit de pe degetul domniei tale. Un semn de credință pentru mine?...

— L-am aruncat în vadul Argeșului! mormăi înciudat Udobă, desfăcându-și mâna din strânsoare.

Hazul bărbatului înfofolit în veșminte scumpe, îl înțepeni mânios. Simțea că-și pierde cumpătul. O tuse seacă se iscă atunci în altar.

— Ieși de-acolo, preacucernice! Am a-ți da niște porunci pentru Kyr Antim.

— Poruncile către Mitropolie, după câte mă taie pe mine capul, nu vin decât de la Patriarhia din Constantinopole, cuvântă Udobă.

— Fiind însă vorba despre niște mânăstiri ale noastre, cred că va face bine mitropolitul a le îndeplini, îi aruncă cu un glas asprit, apăsând fiecare cuvânt. Să se lase de păstorit stareții, care nu sunt binevoitori domniei mele!

Capul cavalerului se plecă, să nu-i citească hicleanul simțămintele. Vlad luă gestul drept plecăciune.

— Așteaptă, Udobă, nu pleca; n-am nicio taină cu acest monah. Schimbările ce vreau a le face te privesc și pe domnia ta. Sofronie de la Cozia îți va înapoia curând tot ce i-a dat Mircea mânăstirii cu hrisov2, din averea Udobilor, aduse el vorba lingușitor.

Nu citi pe chipul cavalerului decât uimire.

— Ei, nici măcar un cuvânt de mulțumire? se trezi spunând uzurpatorul.

Călugărul Paisie căuta în mânecile sutanei puțină căldură pentru mâinile sale înghețate.

— Un hrisov domnesc e un hrisov domnesc, îndrăzni el să spună, și fără încuviințarea Domnului...

Vlad se apropia cu niște ochi crunți, hulturești, zicându-i:

— Preacucemice, s-ar putea să cutez a face și alte schimbări!...

Trupul bătrânului se înclină țeapăn, ca un arbore lovit de secure.

Va urma

Note:

1. Descris după Buletinul Monumentelor Istorice (1923); găsit în mormântul nr. 17, în Biserica Domnească a lui Nan Udobă.

2. Printr-un hrisov din 1388 – 20 aprilie. (Hrisoavele Coziei).